

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Daniel Hlubuček

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Útočná hra brankáře ve fotbale v současnosti a minulosti
Offensive game of the football goalkeeper in the present and past

Daniel Hlubuček

Vedoucí práce: PaedDr. Ladislav Pokorný

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: ZS-TVS

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Útočná hra brankáře v současnosti a minulosti vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 12. dubna 2016

.....

podpis

Poděkování

Velice rád bych poděkoval vedoucímu své bakalářské práce PaedDr. Ladislavu Pokornému za jeho ochotu, trpělivost a čas, který mi po celou dobu práce věnoval. Nesmírně si vážím jeho rad a poznatků a za to, že mi byl vždy nápomocen. Velké díky patří také Ing. Františku Schmidtmayerovi za jeho cenné postřehy a Mgr. Vítovi Caudrovi za veškeré pomocné materiály. Poděkování patří také legendě českého fotbalu a mistru Evropy za rok 1976 Ivu Viktorovi, který se o mou práci zajímal a poskytl mi důležité materiály a informace.

ANOTACE

Naším cílem je zmapovat a porovnat hru fotbalového brankáře v současnosti a v minulosti z pohledu realizace útočných herních činností, zapojení se do útočných herních kombinací i z hlediska sportovního tréninku. Chtěli bychom objasnit vývojový pokrok, který se postupem času výrazně měnil. Chceme ukázat formou sledování zápasů, rozhovoru a dotazníkové metody jaké specifické vlastnosti se ve hře brankáře objevily a naopak vymizely.

KLÍČOVÁ SLOVA

fotbal, brankář, hra

ANNOTATION

Our aim is to map and compare the game of football goalkeeper in the present and in the past in terms of implementation offensive game activities, engaging in offensive game combinations and in terms of sports training. We would like to clarify developmental progress, which is significantly every decade gradually changing. We want to show the form of monitoring the matches, interviews and a questionnaire survey of the specific characteristics of the goalkeeper game, which were discovered and then vice versa forgotten.

KEYWORDS

football, goalkeeper, game

Obsah

1	Úvod	8
2	Problém a cíl práce	9
3	Teoretická část	10
3.1	Teorie fotbalu ve vztahu k brankáři	10
3.1.1	Charakteristika fotbalu ve vztahu ke hře brankáře	10
3.1.2	Historický pohled na hru brankáře	11
3.1.3	Pravidla fotbalu ve vztahu k útočné hře brankáře	12
3.2	Požadavky herního postu brankáře z pohledu úspěšného zařazení do mužstva ...	17
3.2.1	Současné pojetí – herní činnosti brankáře a herní trénink	17
3.2.2	Kondiční příprava brankáře	22
3.2.3	Psychická příprava brankáře	24
3.2.4	Postavení brankáře v mužstvu – funkce a úloha brankáře (útočná fáze)	26
3.3	Základní útočné dovednosti a schopnosti brankáře	28
3.3.1	Volný kop (The kicked clearance)	30
3.3.2	Výhozy (The Throw-out)	33
4	Hypotézy	36
5	Metody a postupy práce	37
6	Výzkumná část	39
6.1	Zkoumaný soubor	39
6.2	Popis a výzkum práce	40
6.2.1	Dotazníkové šetření	40
6.2.2	Rozhovor s legendami českého fotbalu	40
6.2.3	Pozorovací metoda	41
6.3	Výsledky výzkumu	42

6.3.1	Dotazníkové šetření	42
6.3.2	Rozhovor s legendami	60
6.3.3	Pozorování brankařů při fotbalovém zápase v přítomnosti a minulosti	63
7	Diskuze	68
8	Závěry	72
9	Seznam použitých informačních zdrojů	76
10	Seznam příloh	78
10.1	Příloha č. 1 – Dotazník	78
10.2	Příloha č. 2 - Dotazník	79
10.3	Příloha č. 3 - Dotazník	80
10.4	Příloha č. 4 - Dotazník	81
10.5	Příloha č. 5 - Dotazník	82
10.6	Příloha č. 6 – Polostrukturovaný rozhovor 1	83
10.7	Příloha č. 7 – Polostrukturovaný rozhovor 2	89
10.8	Příloha č. 8 - Pozorování	94
10.9	Příloha č. 9 – Pozorování	95
11	Seznam obrázků	96
12	Seznam tabulek	96
13	Seznam grafů	96

1 Úvod

Fotbal, který patří mezi nejpobulárnější sporty na světě, je svým obsahem a nároky na hráče i jednou z nejnáročnějších kolektivních her na Zemi. Hráč fotbalu je v neustálém zatížení, ať už fyzickém či psychickém. Po celou dobu utkání se střídá vysoká a nízká intenzita práce a je využit široký obsah pohybů a dalších činností. Jednu z nejdůležitějších rolí však zastupuje brankář, který je individuálním sportem v kolektivním. Na hráče v poli jsou kladeny velké nároky, avšak na samotného brankáře jsou tyto nároky daleko vyšší a to nejen co se týče psychické odolnosti. Brankář řeší v rychlých časových úsecích nespočet složitých a neopakujících se situací nebo naopak čelí jen pár akcím za zápas, na které musí být koncentrovaný, tvořivý, pohotový a vždy připravený.

Fotbal je vášní a sportem, který pro mě bude vždy na prvním místě. Přesto jsem se věnoval od 6 let hokeji a do 10 let jsem už tehdy zastával místo mezi třemi tyčemi, ač v o trochu menší brankové konstrukci. Kvůli problémům s koleny jsem byl nucený vybrat si jiný sport a od 12 let jsem začínal dělat své první fotbalové kroky v menším pražském klubu FK Újezd nad Lesy. V Újezdě chytám dodnes a nastupuji v 1. A. třídě na brankařském postu číslo jedna. Do brány mě to lákalo odjakživa, přestože nemáme v rodině žádné brankáře a i přes svoji malou výšku (183cm) jsem si zachytil ve čtvrté nejvyšší soutěži v republice za Bohemians 1905 a Slavoj Vyšehrad.

Důvod, proč jsem si vybral jako téma mé bakalářské práce Útočnou hru brankáře ve fotbale v současnosti a minulosti je daný tím, že se tomuto postu věnuji aktivně již 12 let a беру to jako součást svého života, jako něco, co mě naplňuje a dělá mě šťastným a doufám, že mi práce přinese další zajímavé poznatky a informace a pomůže mi vykonávat tuto aktivní činnost i nadále.

V útočné hře brankáře můžeme pozorovat mnoho změn a v této práci se pokusím nastínit, v čem je moderní chytání jiné než před 50. lety. Chtěli bychom objasnit především útočné herní činnosti brankáře v minulosti a přítomnosti. Stanovil jsem si několik hypotéz, o kterých si myslím, že potvrzují změnu v útočné hře brankáře. V průběhu práce získám dostatek informací, aby bylo možné dané hypotézy potvrdit nebo vyvrátit. Během vypracování práce se budu opírat především o odbornou literaturu zaměřenou na dané téma

a následně o dotazníkové šetření, které proběhlo formou dotazníku (survio.cz) jako součást kvantitativního průzkumu, který následně doplním kvalitativním rozhovorem.

2 Problém a cíl práce

Cílem této práce je zmapovat a porovnat útočnou hru fotbalového brankáře v současnosti a v minulosti z pohledu realizace útočných herních činností, zapojení se do útočných herních kombinací a herních systémů i z hlediska sportovního tréninku. Dále porovnat taktiku založení útoku v minulosti a přítomnosti spolu s psychickou odolností brankáře.

Z této formulace cíle vyplívají tyto následující otázky:

1. Jak se změnila úloha brankáře od brankářů chytajících v 60. letech?
2. Jak se dnes nahlíží na herní činnosti brankáře a jak se nahlíželo tehdy?
3. Jak se chovali dříve brankáři při zakládání útočných akcí a jak se chovají dnes?
4. Liší se trénink brankáře z hlediska nácviku zakládání útoku v současnosti a minulosti?
5. Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti nejčastěji a jaké se používají dnes?
6. Které taktické pokyny vzhledem k zakládání útoku dostávali brankáři v 60. letech a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři?
7. Hraje nějakou roli na hře brankáře při zakládání útoku psychika?
8. Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání v 60. letech a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale?

3 Teoretická část

3.1 Teorie fotbalu ve vztahu k brankáři

„Fotbal je hra, a cílem každé hry je vítězství. Ve fotbale o něm rozhodují branky. Snad proto diváci zbožňují a oslavují především ty, kteří je dovedli a dovedou střílet. Současně však obdivují i muže, kteří často samojediní odolávají náporu soupeře a rozhodují utkání – brankáři.“ (Viktor, 1988, s. 12)

3.1.1 Charakteristika fotbalu ve vztahu ke hře brankáře

Objem zatížení hráče v utkání je dán délkou utkání a velikostí hřiště, je určen sumou herních činností jednotlivce, kombinací i standardních situací v průběhu řešení útočných a obranných fází, jejich trváním a počtem opakování v průběhu zápasu. (Votík, 2005). Dle Votíka je tedy fotbal jednou z fyzicky nejnáročnějších kolektivních sportovních her na světě. Jeden celý zápas trvá 90 minut a je rozdělen na dva poločasy po 45 minutách. Mezi poločasy je vždy 15 minutová přestávka. Za případné střídání hráčů, zdržování či ošetřování na hrací ploše, smí rozhodčí nastavit minuty navíc. Při pohárových utkáních pak může dojít k tzv. prodloužení, kdy se hraje ještě 30 minut, které jsou rozděleny taktéž na dva 15 minutové poločasy, takže můžeme říci, že zatížení je opravdu vysoké. Složitost zatížení hráče v utkání vyplývá z obsahu jeho celkové činnosti, z nepřetržitých nároků na hráče především z hlediska vnímání a rozhodování při realizaci herních činností jednotlivce, jejich řetězců, kombinací atd. (Votík, 2005). Podle výsledků posledních analýz, které si můžeme najít po každém fotbalovém zápase v utkáních nejlepších mužstev, můžeme zjistit, že hráči v průběhu utkání překonají přibližně 9000 – 13000 m. Z toho hráči středové řady jdou asi 5000 m chůzí, 3500 m klusem, 2500 m rychlím během a kolem 1000m sprintem. Zajímavostí jsou brankáři, kterými se budeme zabývat, protože ač se zdá, že v brance pouze stojí, tak např. brankáři Pintovi z klubu FC Barcelona bylo naměřeno v jednom ze zápasů 5300 odběhaných metrů. Bylo to jen o 1,5 km méně, než nejlepšímu hráči světa Leo Messimu. Současné pojetí hry je charakterizováno neustálým zvyšováním požadavků na objem a intenzitu herních činností v utkání při současně se zvětšující složitosti. (Votík, 2005).

Tím je řečeno, že hráč má v dnešním fotbale daleko méně času a méně prostoru na řešení herních situací a uskutečnění herních činností. Současný fotbal je stále náročnější i z psychologického hlediska. Dle mého názoru může individuální příprava samotného hráče ovlivnit jeho mužstvo a vývoj celého utkání. Je třeba se rychle rozhodovat, pohotově reagovat a řešit s ostatními spoluhráči herní úkoly. Pro samotného brankáře je tohle všechno mnohem složitější, protože on je ten poslední, který může zamezit případným selháním.

3.1.2 Historický pohled na hru brankáře

Fotbalový brankář je individuální sport v kolektivním sportu, jak zní má oblíbená věta. V dnešní době se brankář liší od hráčů už daleko více, než tomu bylo pár desítky let. Především se odlišují od ostatních spoluhráčů jinou barvou dresu. To se na počátcích fotbalu nedalo říci, protože brankáři nosili podobné oděvy, jaké nosili hráči v poli, jak můžeme vidět na obrázcích z publikace pana Viktora.

Nezbytnou součástí výbavy jsou dnes pro brankáře brankařské rukavice, jejichž kvalita se rok od roka zlepšuje a výrobci se snaží zajistit brankáři skvělý komfort a maximální přilnavost při chycení míče díky speciální pěny na dlaních. Rukavice se však podle Viktora začali používat až od 60. let 20. století. Do té doby rukavice nebyli a brankáři si museli vystačit s holýma rukama. (Viktor, 1988)

Jak už jsme již zjistili, fotbal se ve svých začátcích nehrál ne jen nohama, ale i rukama, jak tomu bylo například v Jižní Americe. „*Teprve pravidla schválená 8. prosince 1863 Anglickou fotbalovou asociací (vznikla 26. 10. 1863 jako první na světě) definitivně zakázala hru rukou s výjimkou jediného hráče – brankáře.*“ (Viktor, 1988, s. 18). Toto datum by tedy měli všichni brankáři brát jako svátek. Rozhodnutí Football Association oddělit tímto pravidlem jednoho z jedenácti hráčů od ostatních znamenalo vymyslet i úkoly a pravidla, kterými se brankář bude řídit. Viktor říká, že v historii plnil funkci brankáře vždy náhodně vybraný hráč mužstva. Vybíralo se však z urostlejších hráčů, což bylo jediným tehdejším kritériem. Vysoká postava je u brankáře však důležitou součástí i v dnešním fotbale, ale není tomu pravidlem, aby stál v brance jen vysoký muž. I na nejvyšších úrovních se pohybovali nebo stále pohybují brankáři menšího

vzrůstu. Jmenovat mohu například právě Ivo Viktora, který v dobách své největší slávy měřil pouhých 176 cm a vážil 69 kg.

Hra brankáře se v tehdejším fotbale zas tolik nelišila od hry samotných hráčů. Brankáři se zapojovali do hry především nohama. Nohama odkopávali míče i přihrávali. Střely na branku taktéž vyráželi většinou nohama. Takto se choval zhruba do přelomu 19. a 20. století. (Viktor, 1988)

Ivo Viktor sepsal řadu brankařů, kteří se v 19. a 20. století nějakým způsobem zasloužili o rozvoj brankařského řemesla. Za zmínku určitě stojí jeden z těch, který přinesl zrod skákání v brankovišti. Byl jím anglický brankář John Robinson, který se narodil 19. Července 1878. Už v 16 letech nastupoval v anglické lize a do roku 1901 nasbíral tento vytáhlý brankář deset reprezentačních startů. Podle Viktora byla právě Robinson tím, kdo jako první brankář změnil dosavadní styl chytání. Skoky, které používal k zachycení tvrdých střel, byly nazvány robinzonády a tento výraz se mezi brankáři používá dodnes. (Viktor, 1988)

Viktor dále představuje i některé následovníky Robinsona z řad českých brankářů, kterými byli například Vítězslav Ženíšek nebo slavista Hejda. Mezi první české brankáře pak zmiňuje Václava Kocha, Prokopa, brankáře pražské Sparty nebo Hirsche. Jejich styl a způsob hry nám však bohužel není znám. Podle zповědi zmiňovaného Johna Robinsona, však šlo velice jednoduchý styl chytání. (Viktor, 1988)

Obrázek 1 John Robinson

3.1.3 Pravidla fotbalu ve vztahu k útočné hře brankáře

„Pro budoucí postavení fotbalového brankáře bylo důležité, že v roce 1865 byly poprvé nataženy provazy v brankovém území ve výšce osmi stop, tedy 2,44 metru, což

předznamenalo budoucí břevno. Už od roku 1871 směl hrát rukou pouze brankář, hráčům v poli to bylo zakázáno. Od roku 1903 si mohl brankář dovolit hru rukou pouze ve vlastním pokutovém území, což platí dodnes. Počínaje 2. červnem 1886 se fotbalovými pravidly začala zabývat speciální mezinárodní organizace s názvem Football Association Board.“ (Macho, 2008, s. 29)

V moderním fotbale má dnes brankář mnohem více funkcí, než tomu bylo dřív. Jedním z nejdůležitějších úkolů je zakládání útoku. Na brankáře se dnes nahlíží jako na útočného hráče. Jde především o regulace tempa hry. K založení útoku brankářem dochází při dvou situacích:

- a) Při přerušené hře:
 - kop od brány;
 - trestný kop z vlastní poloviny hřiště
- b) Při nepřerušené hře:
 - založení rychlého protiútoku;
 - založení postupného útoku

Obecná pravidla

Jedním z hlavních úkolů brankáře je zabraňovat ve střelení gólu do branky, kterou střeží. Důležité také je, aby ovládal hru nohama, protože mezi jeho vedlejší úkoly řadíme rozehrávání míče z malého vápna (z pokutového území) a jeho okolí a rozehrávání útočných akcí svého týmu.

Co se týče pravidel, ty nejsou pro hru brankáře tolik rozsáhlá. Důležité je pravidlo 6 sekund, které spočívá v tom, že brankář smí uvnitř svého pokutového území držet míč v rukou jen 6 sekund. Poté musí míč rozehrát. Jedna z nejdůležitějších věcí je, že brankáři mohou uchopit míč do ruky jako jediní muži na hřišti. To však mohou provádět pouze ve svém vlastním pokutovém území, jehož parametry jsou podle pravidel fotbalu, zpracovaných komisí pravidel FAČR 16,50 m. (Kureš, 2011)

Malá domů

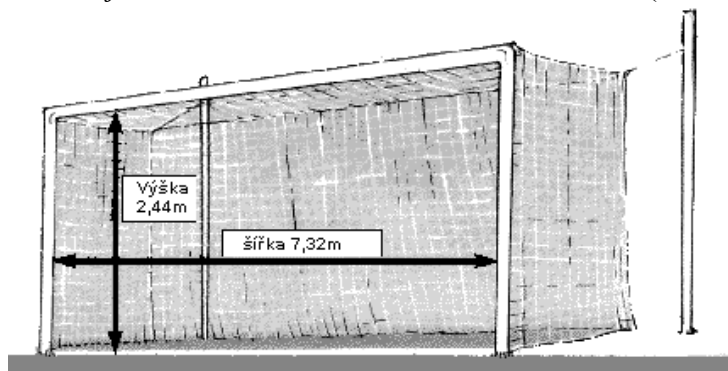
Dle Iva Viktora se od roku 1992 se nesmí chytat rukou přihrávka, které směřuje od spoluhráče do brankářova pokutového území. Do této doby směl brankář chytit míč vždy

po přihrávce od spoluhráče. Tímto způsobem se dal šetřit čas za příznivého času. Také to hráči využívali proto, že brankářům se lépe vykopávalo z ruky. Kvůli problémům s kopací technikou tak mohli dokopnout dále. Brankář od tohoto roku musí míč odehrát pouze nohou, hlavou či jinou částí těla kromě horních končetin. Zde nastal určitý zlom ve hře brankáře nohou, tedy útočných dovedností a schopností. Podle Viktora máme několik zásad při tzv. Malé domů: (Viktor, 1988)

- Brankář by se měl spoluhráčům nabídnout mimo bránu a přihrávka by měla tedy směřovat vedle branky.
- Brankář musí dostat přihrávku přesnou (nejlépe při zemi) a včas. Musí také sám správně vyhodnotit, jestli je na malou domů správný okamžik.
- V nouzi po malé domů musí umět brankář použít i kličku tj. obcházení soupeře.
- Důležitá je komunikace se spoluhráči – vyžádat si malou domů jeli k tomu prostor a čas.

Území brankáře

„Dle Pravidel fotbalu se brankář pohybuje v brankovém území, kde jsou kolmo ke každé brankové čáře ve vzdálenosti 5,50 m od brankových tyčí vyznačeny směrem do hrací plochy čáry 5,50 m dlouhé a jejich koncové body se spojí čarou rovnoběžnou s brankovou čarou. Brankář pak střeží branku, která musí být umístěna uprostřed každé brankové čáry. Branku tvoří dvě svíslé brankové tyče postavené ve stejné vzdálenosti od rohových praporků, které jsou nahoře spojeny vodorovným břevnem (viz obr.). Vzdálenost mezi brankovými tyčemi je 7,32 m a vzdálenost spodního kraje břevna od země je 2,44 m. Obě brankové tyče musí mít stejnou šířku i hloubku, ne větší než 12 cm.“ (Kureš, 2011, s. 14)

Obrázek 2 Fotbalová brána

Výbava brankáře

Brankář se od hráčů i rozhodčích odlišuje svou výbavou. Důležitou součástí jeho výbavy jsou brankařské rukavice. Ty smí nosit, ale není to úplně povinné. Vzpomínám si, že příkladem byl portugalský brankář Ricardo Pereira, který na Euro 2004 zlikvidoval ve čtvrtfinále holýma rukama pokutový kop a sám pak rozhodující penaltu proměnil. Stal se tak národním hrdinou. To jsou však ojedinělé příklady. Většina brankářů pak bere brankařské rukavice jako módní doplněk ke svému dresu a hlavně jako ochranu proti tvrdým střelám. V moderním fotbale jsou míče vyráběny tak, aby padalo více branek. Jsou lehčí, kluzčí a tedy rychleji letí a mohou změnit i letovou dráhu. K tomu jsou zapotřebí tedy kvalitní brankařské rukavice s dobrou přiléhající pěnou. S takovým materiálem se brankáři z vlastní zkušenosti cítí v daleko větší jistotě a bezpečí.

Dalším důležitým pravidlem ve vztahu k brankáři a následnému založení útoku je podle Kureše zahrávání volných kopů (standardních situací) a pokutových kopů. (Kureš, 2011)

Volné kopy

Volné kopy rozdělujeme na přímé a nepřímé. Rozdíl mezi těmito standardními situacemi je takový, že hráč, který rozehrává přímý volný kop, může vystřelit na bránu přímo a pokud míč skončí v síti, branka platí. U nepřímých volných kopů je situace taková, že rozehrávající hráč je nucen míč přihrát spoluhráčovi, který následně může pokračovat v akci a případně vstřelit i branku. Kdyby skončil míč v síti a byl rozehrán prvním hráčem, branka by neplatila. (Kureš, 2011)

A zde je velice důležité postavení brankáře u těchto dvou odlišných situací. V případě **přímého volného kopu**, který je v blízkosti brány, se musí brankář připravit na přímou střelu. Podle toho, jak velké hrozí nebezpečí je nucen postavit si ze svých spoluhráčů tzv. „zed“ a poté musí zvolit vhodnou pozici v brankovišti, aby měl míč stále na pozoru. Z vlastní zkušenosti vím, že nejlepší věc, kterou můžete udělat v tuto danou chvíli je stát na brankové čáře v té části brány, kde není postavena zed' a co nejdéle vydržet stát v přípravné pozici na místě. Co se týče **nepřímého volného kopu**, jeho nařízení podle Kureše signalizuje hlavní rozhodčí paží zvednutou nad hlavu. „*Drží ji zvednutou až do*

provedení kopu a potom tak dlouho, dokud se některý jiný hráč míče nedotkne nebo dokud není míč ze hry.“ (Kureš, 2011, s. 95) To znamená, že brankář, ač jde o podobný styl rozehrání standardní situace, se musí připravit jak na přímou střelu na bránu od druhého hráče, tak i na centrováný míč do pokutového území, který může přijít. Sjednání si pořádku ve vápně, komunikace se spoluhráči a správné postavení v brankovišti je klíč k úspěchu pozitivního vyřešení této akce.

Tyto situace jsou někdy velkou příležitostí k založení rychlého protiútok. Pokud se brankáři podaří zachytit centrováný míč z jednoho ze způsobů zahrání volného kopu, může se pokusit přesným rozehráním na spoluhráče zahájit protiútok. Viktor však předkládá několik faktorů pro rozehrání protiútok (Viktor, 1997):

- Důležité je rozestavení soupeře a vlastního mužstva. Vycítit správný okamžik.
- Stav utkání tzv. pokud bude pro tým příznivý, brankář nemusí pospíchat s rozehrávkou.
- Kvalita a znalost spoluhráčů tzv. brankář musí vědět, jestli míč rozehrává na rychlého či pomalého hráče apod.
- Povětrnostní vlivy tzv. vítr, déšť, zmrzlý hřiště, hrbolaté hřiště apod.

Pokutový kop

Tato situace je v Soukupově publikaci popsána jako přestupek proti pravidlům, za nichž následuje pokutový kop ze značky bílého puntíku vzdáleného od brankové čáry 11 m. *„Kop nařídí rozhodčí proti družstvu, jehož hráč se v době, kdy je míč ve hře, dopustí ve vlastním pokutovém území některého z deseti přestupků.“* (Kureš, 2011, s. 101)

Pozice brankáře je zde jasně daná. Brankář, proti kterému je pokutový kop zahráván, musí být obrácen čelem k zahrávajícímu hráči a musí zůstat v přípravné pozici na brankové čáře mezi brankovými tyčemi, dokud míč není kopnut. (Kureš, 2011)

Brankáři je však povoleno se libovolně po brankové čáře pohybovat, provádět různé poskoky do stran a dělat krouživé pohyby pažemi. Není ani pravidlem, aby stál přímo uprostřed brány. Někteří brankáři se tak snaží vyvést z míry hráče provádějící pokutový kop.

Podle Pravidel fotbalu je ale proti brankáři nařízeno trestné ustanovení, které nesmí v době kopu ani před ním porušit, jinak by se situace opakovala. Tím je pravidlo, které

Soukup popisuje tak, že brankář se na brankové čáře může pohybovat, avšak dříve, než bude míč ve hře, nesmí opustit brankovou čáru dopředu proti míči. (Kureš, 2011)

Obecná pravidla

Brankář povinen nosit holenní chrániče, tak jako hráči a výjimku nositi ochranou helmu dostal od UEFA (anglicky Union of European Football Association) český reprezentační brankář Petr Čech. Kvůli slunečnému záření při utkání je pak brankáři povoleno použít čepici, ale jen s měkkým látkovým štítkem. (Kureš, 2011)

3.2 Požadavky herního postu brankáře z pohledu úspěšného zařazení do mužstva

3.2.1 Současné pojetí – herní činnosti brankáře a herní trénink

Role brankáře v současném pojetí fotbalu má rozhodující význam pro vývoj utkání. Trocha nesoustředěnosti a méně koncentrace může vést k chybě, která rozhodne výsledek samotného zápasu. Moderní pojetí hry brankáře nejvýrazněji ovlivňuje vývoj pravidel i nové vlastní systémy hry mužstva a rozestavení hráčů. Zvětšují se také nároky na hru brankáře jak v obranné fázi (chytající libero, které zastupuje za obránce a brání prostor před vápnem), tak i útočné fázi, kde mají brankáři mnohem více úkolů, než kdysi (rozehrávání útočných akcí, hra mimo pokutové území, větší aktivita v samotné hře, reagování na nový způsob zahrávání standardních situací, apod.).

„Rozvoj brankáře dělíme do čtyř fází:“ (Viktor, 1997, s. 39):

- 1) Rozcvičení jako příprava hybného systému brankáře na náročnou pohybovou činnost
- 2) Herní nácvik a herní trénink (rozvoj herních činností)
- 3) Kondiční trénink brankáře
- 4) Metabolické zotavování pohybovou činností a regenerace hybného systému po náročném tréninkovém zatížení

Rozcvičení jako příprava hybného systému brankáře na náročnou pohybovou činnost

Rozcvičení u fotbalového brankáře je stejně důležité, jako rozcvičení všech ostatních hráčů v poli. Jelikož je brankář ve speciálních trénincích často zatěžován rozdílněji než hráči v poli, musí být strečinku věnována značná část z tréninkové jednotky, abychom předešli případnému zranění. Nejčastější forma strečinku, který se na začátek TJ používá je dynamický strečink. Po tréninku je vhodné zapojit statický strečink.

Viktor říká, že jednou z hlavních příčin poškozování hybného systému je nedodržování závazné posloupnosti zátěžových činností ve struktuře tréninkové jednotky. *„Na základě nových poznatků byl vypracován globální biomedicínský preventivní přístup, který umožňuje nově formulovat a vysvětlovat úkoly tréninkového procesu. To je spojeno:“* (Viktor, 1997, s. 39)

- a) S přípravou hybného systému na náročnou pohybovou činnost a zahřátí vnitřního prostředí organismu pro efektivní pohybové učení.
- b) S nácvikem nových herních dovedností.
- c) S účinným rozvojem sportovního výkonu.
- d) S rozvojem a ověřováním odolnosti dříve naučených herních dovedností vůči metabolickému diskomfortu (nepohodlí), který vzniká z důsledku zvýšené koncentrace laktátu.
- e) Se zotavováním vhodně zaměřenou pohybovou činností.
- f) S regenerací hybného systému po náročné pohybové činnosti.

Dodržování přesné posloupnosti těchto úkolů je v tréninkové jednotce velice závazné.

Herní nácvik a herní trénink (rozvoj herních činností)

Podle Viktora představuje tréninkový proces, který je zaměřený na rozvoj herního výkonu brankáře, neustálý sled adaptačních podnětů. Tím nejhlavnějším podnětem je pohybové zatížení. Viktor toto zatížení dělí na **specifické**, tj. použitá pohybová činnost je totožná s herními činnostmi brankáře, nebo je jim podobná, nebo **nespecifické**, tj. použitá

pohybová činnost není totožná s finální herní činností. K nespecifickým činnostem řadí např. posilovací cviky, sprinty, běhy v terénu, skoky atd. Podle použitého druhu pak rozlišujeme v tréninkovém procesu tyto jeho hlavní součásti: herní nácvik, herní trénink a kondiční trénink. (Viktor, 1997,)

Herní nácvik

„Herní nácvik je všestrannou součástí tréninkového procesu, ve které se hráč učí novým dovednostem nejprve v přibližné podobě. Ta se postupně zdokonaluje. Použitá zátěžová činnost je tedy specifická. Výsledkem nácviku je nová vyšší úroveň koordinace pohybů celého těla, přesné vynaložení svalové síly i efektivnější psychické procesy. Organismus brankáře je v TJ nejlépe připraven k nácviku herních činností po účelně uspořádaném rozcvičení.“ (Viktor, 1997, s. 39)

Herní trénink

„Herní trénink je taktéž všestranná součást tréninkového procesu. Zde je však specifické především pohybové zatížení, které je zaměřeno na zdokonalování herních činností a k rozvoji odpovídajícího bioenergetického zabezpečení žádoucích intenzit herních činností.“ (Viktor, 1997, s. 39)

Viktor však upozorňuje, že rychlé provedení činnosti nemusí ještě znamenat, že brankář vykoná činnost maximální intenzitou a v co nejkratším čase. Složitá činnost s míčem spojená s náročným koordinačním cvičením snižuje automaticky intenzitu zatížení. Trenéři často spoléhají na to, že maximálně rychlé provedení nějaké činnosti stačí zajistit aktivaci alaktátového krytí. Je velice důležité, aby byla v tréninkové jednotce zajištěna kontrola intenzity, doba trvání nebo počet opakování. Jinak by to mohlo vést k likvidaci výbušné síly a psychické bystrosti. (Viktor, 1997)

*„Toto uspořádání nazýváme **metodicko-organizační formy** a rozlišujeme je do pěti skupin.“* (Viktor, 1997, s. 39)

- 1) Průpravné cvičení 1. typu - není zde přítomnost soupeře a podmínky se příliš nemění. Využíváme zde soutěživé formy (kdo dál, rychleji, více).

- 2) Průpravné cvičení 2. typu - není zde přítomen soupeř a podmínky jsou proměnlivé, avšak limitované.
- 3) Herní cvičení 1. typu – je za přítomnosti soupeře a situační podmínky jsou předem určeny. Můžeme opakovat jedno řešení daného herního úkolu nebo herní situace.
- 4) Herní cvičení 2. typu – trénujeme za přítomnosti soupeře a náhodně proměnlivými podmínkami. Je možné opakovat řešení různých složitých a náhodně vzniklých herních situací.
- 5) Průpravné hry – se charakterizují a) přítomností dvou soupeřících stran (jednotlivců nebo skupin), které se neustále ovlivňují a navzájem si znesnadňují své úlohy, b) situační proměnlivostí a neočekávaností, časově nečekanými změnami rolí jednotlivých hráčů, c) souvislým herním dějem.

Průpravné hry se dělí na řízené a volné. Řízená je taková, která probíhá za účasti trenéra vstupujícího kdykoliv do průběhu hry a kontroluje činnost jejich účastníků. Ve volné (soutěživé) hře je cílem obou stran zvítězit. Trenér nezasahuje do průběhu činnosti, ale dává pozor na dodržování pravidel.

Každá průpravná hra musí mít hlavní téma (např. vybíjená v kruhu), herní cíl (přesnost a prudkost přihrávek), musíme znát počet brankařů (4 a více), stanovit si velikost hrací plochy (kruh o průměru 6 – 8 m), nastavit dobu trvání (3 – 5 minut nebo každý má 1 – 3 životy) a popsat brankařům průběh hry (brankáři mají na obvodu kruhu míč a hodem se snaží zasáhnout brankáře uvnitř kruhu). Trenér také často využívá mnoho pomůcek, jako jsou branky, míče, plastické kužele, pásky, praporky, tyče, rozlišovací dresy a mnoho dalších. Podmínky, které navodíme v průpravných hrách, se blíží mnohostranným komplexním požadavkům utkání a umožňují nám ověřovat odolnost brankářova herního výkonu.

Do herních činností brankáře vybírá Viktor (Viktor, 1997)

Obranné činnosti bez míče:

- Pohyb brankáře a zaujímání postavení v brance a před brankou
- Stavění se a pohyb brankáře v brance při přímém ohrožení

- Vybíhání brankáře – proti přihrávce od spoluhráčů, proti soupeři
- Řízení hry a komunikace – v obranné fázi a v přechodové fázi

Obranné činnosti s míčem:

- Chytání míče – spodní, vrchní, na místě, v pohybu
- Pády a chytání míče v pádu – přízemní míče, polovysoké a vysoké míče
- Vyrážení míče – pěstí (pěstmi), dlaní (dlaněmi), nouzově
- Vybíhání brankáře na centry

Útočné činnosti

- Vykopávání – ze vzduchu, ze země, s odrazem od země
- Vyhazování – spodní oblouk, házenkářské, vrchní oblouk
- Zpracování míče
- Přihrávání
- Vedení míče a obcházení soupeře

Do tréninku brankáře je zahrnuta podle Viktora:

Technika

- Zvládnutí herních činností brankáře a hráče v poli (kopací technika)
 - Pocit míče
 - Chytací technika
 - Vyrážení
 - Kopací technika
 - Vyhazování
 - Vykopávání

Taktika

- Zvládnutí individuálních taktických dovedností
 - Postavení při střelbě, při sólu 1 : 1, při malé domů
 - Postavení a pohyb při nepřímém ohrožení
- Zvládnutí kolektivní taktiky
 - Při obranných herních situacích

- Při standardních obranných situacích (klíčová role brankáře)

Kondice

- Rychlost
- Síla
- Obratnost
- Vytrvalost
- Flexibilita
- Koordinační schopnosti

Psychické aspekty brankáře

- Řídící a organizační schopnosti
- Sebedůvěra
- Koncentrace
- Soutěživost
- Osobnost

3.2.2 Kondiční příprava brankáře

Kondiční trénink je dle mého názoru v tréninkovém procesu brankáře zcela nezbytný a pro hru v útočné fázi velice důležitý. Pokud brankáři chybí již zmiňovaná rychlost, síla nebo vytrvalost, má to brankář v současném fotbale velice náročné. Proto je třeba dbát na brankářovu kondici a zahrnout ji do tréninkové jednotky.

Ve Venclově publikaci (Vencel, 2013) se dozvídáme, že kondice je všeobecný souhrn tělesných schopností určujících výkon a jeho realizaci pomocí osobnostních vlastností, jako je volba, motivace. Tuto definici vytvořil Holienka. (Holienska, 2001)

Co se týče kondiční přípravy, tu chápeme podle Šimonka jako pedagogický proces na zvýšení funkčních a psychických možností sportovce, které mu umožní dosáhnout vysoké sportovní úrovně při uplatnění techniky a taktiky a při využití osobnostních předpokladů. (Šimonek, 1995)

Důležité je, co taková základní kondiční trénink obnáší. Viktor říká, že je to hlavně nedílná součást tréninkového procesu, tudíž potvrzuje má slova. „*Kondiční trénink*

zahrnuje pohybové činnosti, které jsou propojeny s rychlostí a silou a podkladem je zapojování "rychlých" svalových vláken a uplatnění anaerobního způsobu. A také déle trvající, vytrvalostní činnosti, jejichž podkladem je zapojování naopak "pomalých" vláken a uplatnění aerobního způsobu k zlepšení úrovně aerobní zdatnosti.“ (Viktor, 1997, s. 39)

Je to velice důležitá složka v brankářově tréninkovém procesu. Pozice, kterou brankář zastává, není pouze o tom vyčkávat v brance a občas zachytit střelu. Velice často se setkávám s názory, že brankáři se přeci tolik neunaví, když jen postávají na brankové čáře. Současný fotbal je tak náročný, že brankáři potřebují dle mého názoru stejnou kondiční přípravu, jakou potřebují hráči. Ta brankařská je však specifická v tom, že je spíše zaměřovaná na rychlost, výbušnost a sílu, tedy vše, co je spojeno s kondicí. Setkávám se s názory, že vytrvalostní složka pro brankáře není až tak moc důležitá jako pro hráče. S tím já ale moc nesouhlasím, protože aby byl brankář schopný zvládnout na maximum odtrénovat celý tréninkový proces a odchytnat celé utkání bez fyzického výkyvu, co se týče kondiční přípravy, je zapotřebí, aby byl fyzicky připravený. Brankář by měl být dle mého názoru vyloženě atletickým typem a vytrvalost by tedy měla patřit k důležitým složkám tréninku.

Viktor očekává od kondičního tréninku, že brankáři bude postupně umožněno opakovaně vykonávat činnosti v tréninku, jako jsou výskoky, pády, vyběhnutí či změna postavení, které jsou navíc spojeny s nároky na koordinaci a chytání míče. Dále věří, že bude brankáře chránit před nežádoucím zvýšením koncentrace laktátu v krvi a tím pádem sníženou efektivnost pohybové činnosti. Kondičním tréninkem chce také zamezit rychlému nástupu únavy a co nejvíce tento stav oddálit a také zajistit, aby brankář vykonával klíčové herní činnosti opakovaně v průběhu celého utkání. (Viktor, 1997)

Podle Holienka (Holienka, 2001) obsah kondiční přípravy tvoří:

- Všeobecná kondiční příprava – patří sem všestranný pohybový rozvoj, který je spojený s činnostmi, které jsou využívány v atletice, gymnastice, různých pohybových hrách a u jiných sportů.
- Speciální kondiční příprava – je to proces, který rozvíjí speciální pohybové schopnosti brankáře v zápase i v tréninku.

Popsali jsme tedy tři důležité části tréninkového procesu brankáře, které hrají podstatnou roli v samotné hře brankáře při utkání. A abychom zvládli při utkání precizně zakládat útočné akce mužstva a pomáhat mužstvu při kombinování, je zapotřebí se těmito třemi složkami výrazně věnovat. Je to herní nácvik, herní trénink a kondiční trénink. Poslední dvě zmiňované složky se liší nepatrně v tom, že herní trénink zaujímá spíše specifickou brankařskou činnost (např. chycení míče ze vzduchu do pádu). Zatímco kondiční trénink je charakteristický spíše nespecifickými činnostmi (např. běhy do schodů, výskoky přes překážky). (Vencel, 2013)

3.2.3 Psychická příprava brankáře

Psychická odolnost brankáře je jedna z nejdůležitějších složek, která hraje velkou roli v každém sportu. A to především v tom individuálním, kde se sportovec musí spolehnout pouze sám na sebe. Domnívám se, že fotbalový brankář je individuálním sportem v kolektivním sportu. Měli bychom používat odlišný přístup v psychické přípravě, protože na brankáře je vyvíjen daleko větší tlak než na jedince, který hraje jen svůj vlastní zápas v tenise nebo běží závod v atletice. Na brankáře nevyvíjí tlak pouze diváci, ale také samotní hráči a realizační tým, především trenér. Brankář je posledním mužem, který chyby spoluhráčů může ještě zachránit. A naopak, pokud on sám chybí, za zády má už jen síť. Proto si nemůže dovolit chybovat tak moc, jako někteří hráči v poli. A proto je psychika u brankáře tak nesmírně důležitá. Pokud se dokáže brankář dostatečně zkoncentrovat na zápas, je to dobrá zpráva pro celé mužstvo. Je důležité, aby působil v brance klidným dojmem a byl pro svůj tým osobností. Od toho se odvíjí i hra celého týmu. Proto by se mělo, podle mého mínění, pracovat s brankáři i s touto problematikou, více s nimi komunikovat a mladé začínající brankáře motivovat i po slabších výkonech a nešťastných inkasovaných brankách. Kvůli psychice jsem totiž v mých fotbalových začátcích skoro skončil, tak že je to pro mne dost citlivé téma.

Psychická příprava = podle Vencela má psychická příprava pomoci brankáři zvládnout velice náročnou psychickou zátěž po celé utkání a vyrovnat se také s celou řadou vnějších faktorů, které na něho neustále působí a měl by se také zvládnout vyrovnat s vlastní osobou a jejím charakterem. (Vencel, 2013)

Specifika brankařského postu = Vencel vyzdvihuje tři nejdůležitější specifika u brankářů, které hrají největší roli v jejich psychice. (Vencel, 2013)

- Konkurence spojená s jedním místem v brance a zklamání z postu náhradníka
- Zodpovědnost za výsledek
- Často odkázaný sám na sebe

S tím musím pouze souhlasit. Je jasné, že konkurence mezi brankáři musí být. Zdravá konkurence pomáhá každému brankáři ve výkonnostním růstu. Co se týče zodpovědnosti za výsledek, každý brankář cítí před zápasem, že případný výpadek může nést katastrofální následky na celé mužstvo. Zodpovědnost je opravdu veliká, zvláště v důležitých utkáních. Často odkázaný brankáři sami na sebe bývali hlavně na počátcích fotbalu. Tenkrát se brankáři brali spíše jako doplněk. Pracovalo se hlavně s hráči. První trenéři brankářů se objevili až v 90. letech. I dnes se setkávám s tím, že v menších klubech je práce s brankáři vedena podobným stylem.

Vnější faktory (rušivý činitel) = vnější faktory podle Vencela nejvíce působí na brankářovu psychiku, ovšem s věkem, zkušenostmi a výkonností úrovní se faktory mění. Mezi tyto faktory převážně patří (Vencel, 2013):

- Rodiče – vyvíjený tlak na dítě, potřeba mít doma hvězdného hráče, když se to rodičům samotným nepovedlo
- Spoluhráči – plně brankáři důvěřují a velice záleží na vztazích uvnitř kolektivu
- Trenér – měl by být zároveň dobrým psychologem a mít pozitivní vliv na hráče. Měl by umět naslouchat a co nejvíce komunikovat – hlavně s brankáři. Není tomu bohužel vždycky tak.
- Vlastní rodina – pokud je z brankáře profesionál, rodina ho vidí takřka jednou do roka. Je důležité, jak se s tím obě strany vypořádají.
- Klubová odpovědnost – snaha o navázání pozitivních vztahů a zajistit si dobré podmínky. Zde psychiku brankáře nejvíce tíží odpovědnost za výsledky.
- Funkcionáři – opět tlak vyvíjený na hráče i na brankáře z hlediska výsledků

- Rozhodčí – brankář se nesmí nechat vyvést z koncentrace. Ani nesprávným rozhodnutím rozhodčího.
- Fanoušci – při zápase mohou přijít negativní ohlasy od obecnstva a brankář se s tím musí umět vypořádat.
- Média – někdy nepravdivá a zlá kritika směrem k brankářům, většinou bulvární články.
- Povětrnostní podmínky – zajímavý faktor, ale velice důležitý. Záře od sluníčka či hustý déšť a tím pádem i rychlejší povrch dokážou udělat brankáři z relativně snadného zápasu velice náročný. Musí na to být připravený.

3.2.4 Postavení brankáře v mužstvu – funkce a úloha brankáře (útočná fáze)

Brankářem se bohužel nemůže stát každý. Alespoň ne brankářem na té nejvyšší úrovni. Takový je můj názor. Každý si samozřejmě zkusil tuto pozici. Ať už při jeho prvních fotbalových začátcích, kdy ještě neměl vybraný svůj oblíbený post či během tréninku, když stálý brankář náhodou chyběl. S tréninkem se musí začít nejpozději do 12 let. Klasická technika brankáře se pak velmi složitě dohání. A už od takto mladých let musíme připravovat dítě na tuto pozici jinými činnostmi, které jsou jinak specifické než pro samotné hráče. Dobrým brankářem totiž nemůže být člověk, který si málo věří. Nesmí mu však chybět ani pokora. Všeho moc škodí. Musí se umět vypořádat s negativními vlivy. Jakmile vstoupí na hřiště, musí být soustředěný pouze na samotný zápas. A pokud se něco nepovede, je zapotřebí zachovat stále pozitivní mysl. Občas si o nás lidé myslí, že jsme zvláštní lidé. Netuší však, co takový brankář před zápasem, během zápasu a po jeho konci prožívá.

Minulost

Už od roku 1978 se přemýšlelo o zmodernizování hry brankáře. Prvním průkopníkem byl György Hargitay, který téhož roku představil i publikaci o Moderní hře brankáře. V té době však nemohl tušit, jak se za pár let úloha tohoto postu změní.

Podle Hargitaye je funkce brankáře vzhledem k jeho úloze velice důležitá. Je posledním hráčem mužstva, který může zabránit gólu. Což se nezměnilo, prozatím.

Dobře chytající brankář pak podle Hargitaye působí pozitivně na spoluhráče, dodává jim klid a sílu a tak může svému mužstvu pomoci k nečekanému vítězství. A naopak brankář, který je nervózní, vytváří chyby a nedaří se mu podržet své mužstvo důležitými zákroky, může působit negativně na celé mužstvo a ovlivní tak i nepříznivý výsledek celého utkání. Hargitaye dodává, že tato velká osobní zodpovědnost, kterou hráči v poli tak moc nepociťují, protože si mohou vzájemně vypomáhat, zdůrazňuje význam brankáře v mužstvu. (Hargitay, 1978)

„Kromě funkce zabránění vniknutí míče do branky se úloha brankáře rozšířila ještě o další funkce – především ty útočné.“ (Hargitay, 1978):

- Míč není třeba odvracet z místa nebezpečí jen v brankovém území. Ale i dále od něj (za velkým vápnem), vyběhnutím;
- Novou úlohou je také zakládání útoku v co nejkratším čase po obranné činnosti. Vydařeným výkopem anebo výhozem může dojít k překvapení soupeře, což často vede i ke vstřelení branky.

Zde tedy můžeme vidět, že návyky moderní hry brankáře byly už okolo roku 1978. Ovšem je třeba říci, že tehdy brankáři neoperovali tak kvalitní kopací technikou, aby mohli využít tento typ rozehrání útočných akcí.

Přítomnost

Modernější publikace vypovídají o tom, že nejen že se funkce brankáře změnila a okruh úloh se za poslední léta značně rozšířil, ale také se na tom začalo pracovat už od mládeže a brankáři jsou připravováni v tréninku na moderní funkci brankáře a na učení se nezbytným dovednostem, kterou je například řešená útočná fáze a základní útočných akcí mužstva.

Dle Vencela musí být brankář pro mužstvo především:

„Osobností a sní spojené charakteristiky a vlastnosti, které mají dopad na brankářovu psychiku a výkony. Povahou brankáře se rozumí a nemělo by jí chybět:“ (Vencel, 2013, s. 97)

- Motivace, ambice a ctížádost

- Sebekontrola
- Sebekritika
- Sebevědomí
- Morálně-volní vlastnosti (odolávat zatížení a únavě, překonávat překážky, nevzdávat se při neúspěchu)
- Povahové vlastnosti

Vysvětlili jsme si tedy, jaká by měla být povaha brankáře a jaké vlastnosti by měl splňovat, aby byl pro celé mužstvo přínosem. Tento post však v sobě skrývá celou řadu specifik.

Specifikum postu

Vencel vysvětluje specifikum postu jako soubor parametrů značně stěžujících jeho úlohu. Brankář bývá uzavřený sám do sebe, většinou má vlastnosti introverta a plní úlohu strážce brankoviště. Je posledním, kdo může zachránit družstvo, poslední hradbou před soupeřovým gólem. Dále je mužem, do kterého se vkládají poslední naděje po tom, co jeho obrana chybovala, anebo nezastavila útok soupeře. Je ten, kdo je často negativně hodnocen a musí snášet časté nadávky. Můžeme říci, že jeho úloha tedy souvisí s výsledkem a pokud známe význam fotbalu, který se hraje hlavně na vstřelené branky, mohli bychom pochopit i to, že brankáři jsou občas trochu zvláštní. Váha břemene, kterou oni sami pocítí ují na svých bedrech je totiž někdy tak těžká, že si to nedovedeme představit. (Vencel, 2013)

3.3 Základní útočné dovednosti a schopnosti brankáře

Dostáváme se k hlavnímu tématu teoretické části a to je útočná hra brankáře. V té se toho změnilo relativně více, než je tomu v obranné hře. Obranná hra je vlastně stále založena na chytání. Zde je možná tak trochu pozměněna technika chytání brankařů. Míč se více vyráží kvůli ztíženým podmínkám a musí se často komunikovat se spoluhráči. Co se týče útočné hry, tak ta zaznamenala v pozici brankáře určitý pokrok. Tím se změnila i práce s brankáři a jsou specializováni na modernější chytání v útočném pojetí. K tomu je zapotřebí, aby brankáři nechybělo určité množství dovedností a schopností.

Dovednosti a schopnosti jsou z hlediska teorie a didaktiky sportu rozlišovány:

Zdroj: Teorie a didaktika, 2014

- **Dovednosti** = učením získaný předpoklad pro nějakou pohybovou činnost
- **Schopnosti** = relativně samostatné soubory vnitřních předpokladů lidského organismu k pohybové činnosti, v níž se také projevují

Podle brankařské příručky Goalkeeping, konceptu, který vydala FIFA (Fédération Internationale de Football Association) spolu s Education & Technical Development Department, jménem presidenta FIFA Josepha S. Blattera se brankář může zapojit do útoku dvěma způsoby:

Zdroj: FIFA, 2011

- a) Tzv. The dead ball (Mrtvý míč – při přerušené hře) – Míč rozehrávaný od brankoviště či z místa prohřešku. Brankář může hru založit buď krátkou přihrávkou, kdy se mužstvo bude snažit překonat soupeře postupným útokem. Anebo zakládá útok dlouhým nákopem do poloviny hřiště, kdy se mužstvu bude snažit v soubojích uhájit územní polovinu soupeře.

Nácvik v tréninku: Při průpravné hře mezi dvěma týmy – brankáři se rychle snaží rozehrát akci po chycení míče či vniknutí míče do zázemí. Snaží se reagovat na vývoj a podmínky hry.

- b) Tzv. Ball in play (Míč ve hře – při nepřerušené hře) – snaha brankáře:
- **Založit rychlý útok.** Je zapotřebí rychlí orientace, vyhledávání vhodného spoluhráče a najít správný otevřený prostor, kam míč kopem či výhozem rozehrát.
 - Zakládání útoku kopem na krátko (short ball out)
 - Zakládání útoku dlouhým nákopem (long ball)
 - Zakládání útoku zpomalením hry při tlaku soupeře (slowing things down) při respektování pravidla držení míče v rukou při hře po dobu 6 sekund.
 - Zakládání útoku volným kopem (a kicked clearance)
 - Zakládání útoku výhozem (a throw-out)

Nácvik v tréninku: Nejlepším tréninkem je praxe ze samotného utkání. V tréninku však jednotlivé činnosti můžeme nacvičovat taktéž.

3.3.1 Volný kop (The kicked clearance)

Cílem volného kopu je:

- rychlá změna hry, cíleně vyhledat spoluhráče nebo rozehrát míč do otevřeného prostoru, kam si hráč může naběhnout.
- přepínání hry (switching the play) – z rozehrání na krátko, změna založení útoku výkopem na polovinu soupeře.

Techniky volných kopů jsou:

- a) Volný kop ze země (Clearance along the ground) – tato technika se v moderním fotbale využívá stále častěji. Pokud není na brankáře vyvíjen tlak od soupeře, brankář má dovoleno spustit si míč na zem a v pokutovém území vést míč u nohy. Míč však nesmí vzít do ruky poté, co už ho jednou na zem odhodil. Výhoda tohoto manévru pro brankáře je, že si nemusí hlídat pravidlo 6 sekund. Dále získává větší území, pro rozehrání útoku. Důležitá je také nižší trajektorie kopu ze země, kdy se útočníkovi lépe kontroluje míč ve vzduchu.

- b) Volej (Volley)

1. Klasický volej (Classic volley) – Technický popis manévru: Nadhoz jednou rukou nebo oběma rukama (obvykle ruka protilehlá ke kopací noze). Otevřená ramena, hrudník vpřed. Jedna paže vpředu a druhá vzad pro lepší stabilitu a rozsah pohybu. Důležité je také v rychlosti přenést těžiště na druhou nohu. Při nárazu nohy do míče se snažím nohu natočit směrem nahoru. Manévr dokončím přenesením těžiště těla směrem dopředu.

2. Přední volej (Front volley) – Technický popis manévru: Brankář je čelem do hřiště a nadhodí si míč dopředu po krátkém rozběhu. Kop je rovný, s rameny směrem vzad a tělo je lehce v záklonu. Trajektorie míče je často velmi vysoká.

Obrázek 3 - Přední volej

Zdroj: FIFA, 2011

3. Boční volej (The side volley) – Velice složitý technický manévr. Je k němu zapotřebí slušná kopací technika. Tento styl se často používá v Jižní Americe. Brankář může využít boční volej dokonce k rozehrání na kratší vzdálenost namísto výhozů.

Obrázek 4 - Boční volej

Zdroj: FIFA, 2011

Technický popis manévru: Brankář si nadhazuje míč jednoruč bez rozběhu. Je zapotřebí otevřít boky a naklonit tělo do strany. Míč trefuje ze spodu a k přesnému

směru je důležitý náklon těla. Trajektorie míče je mnohem nižší než v klasickém voleji.

c) Half-volej (Half-volley)

Velice složitý volný kop. Při tomto manévru je důležitá především kvalita než rychlost. Je důležité udržovat tělo vyvážené a zpevněné a hlídat si ideální umístění opěrné nohy. Zaměřit se na dobrou koordinaci a synchronizaci nadhozu míče a kopu do míče. Neměli bychom také nikdy spouštět míč z očí. Tento typ kopu se nedoporučuje používat na hrbolatých a zmrzlých plochách.

1. Přední Half-volej (The front Half-volley) – Technický popis manévru: Ramena směřují vpřed. Míč si nadhazujeme oběma rukama směrem dolů. Je zapotřebí navázat kontakt se středem míče, aby nedošlo k rotaci. Vzpřímená pozice těla.

Obrázek 5 - Přední Half-volej

Zdroj: FIFA, 2011

2. Boční Half-volej (The side Half-volley) – Technický popis manévru: Není zde velký rozsah pohybu. Míč si spouštím jednoruč nebo obouruč do strany. Ihned po dopadu míč trefujeme nártem ze strany. Nepříliš velký náprah, spíše se musíme zaměřit na dynamiku kratšího náprahu. Důležitost zpevněného kotníku. Nízká trajektorie na vzdálenost 30-40 metrů.

Nácvik v tréninku: Veškeré typy kopů, které jsou zde popsány, trénujeme pokud možno každý trénink. Snažíme se věnovat kopům alespoň pár minut z tréninku. Nejlepšími pomůckami jsou naši spoluhráči. Pokud je nemáme k dispozici, pak nám pomohou tyče, kužele či malé branky. Zkoušíme přesnost krátkých přihrávek, kdy se na vzdálenost 5 – 10m snažíme trefit malou branku např. po chytnutí míče ze vzduchu. Poté se snažíme trefit vysokým nákopem ohraničený prostor 4 x 4 na vzdálenost 30 – 40m od brány. To je jeden z nácviků, které se dají nacvičovat i individuálně.

3.3.2 Výhozy (The Throw-out)

Využití výhozů je pro rychlejší přesnější založení útoku. Je důležité, aby brankář dokázal zvolit tento typ založení útoku ve vhodné situaci. Výhoz lze použít na kratší a delší vzdálenosti. Brankář se rozhodne, zda výhozem zahájí rychlí nebo postupný útok.

Brankář může míč vyhodit:

- Přímo na spoluhráče
- Do běhu spoluhráče
- Do volného prostoru

Techniky výhozů:

1. Výhoz v pokleku spodem (Rolling the ball out) – Výhodou tohoto typu založení útoku je rychlost a mnohem jednodušší zpracování spoluhráče, na kterého jsme míč rozehráli. Hod lze provádět bez rozběhu nebo s rozběhem. Správná práce kolenou, která jsou ohnutá. Korigujeme také rychlost ramene, tak aby nám míč nevyklouzl z ruky.

Obrázek 6 - Výhoz v pokleku spodem (Rolling the ball out)

Zdroj: FIFA, 2011

2. Výhoz horem přes hlavu (Overarm throw) – výhodou výhozu přes hlavu je přesnější a kvalitnější rozehrání, kterým můžete dostat ze hry až několik protihráčů. Důležité je správně zhodnotit situaci. Zvážit vzdálenost našeho spoluhráče a množství soupeřů kolem něho. Provádíme méně kroků, aby vzdálenost hodů byla co nejdelší.

Je zapotřebí také splnit určité požadavky před odhodem. Soustředíme se na správné uchycení míče. Pokud odhazujeme míč pravou rukou, pak těžiště těla přenášíme na pravou nohu. Levou ruku využíváme k lepší koordinaci.

Při odhodu dbáme na to, aby se nám paže nepokrčila v loktu a odhazovali jsme míč obloukem přes hlavu. V momentu odhodu pak přenášíme váhu těla na druhou nohu, v našem případě levou. Míč opouští ruku v nejvyšším možném bodu.

Obrázek 7 - Výhoz horem přes hlavu (Overarm throw)

Zdroj: FIFA, 2011

3. Výhoz spodem v běhu na krátkou vzdálenost (Other forms of short throw) – tento typ využíváme pro zrychlené rozehrání akce. Záleží ovšem na situaci.

Nácvik v tréninku: Nácvik výhozů je podobný jako u výkopů a přihrávek na krátko. Abychom se naučili správně a především přesně rozehrát výhozem akci, musíme se naučit nejprve techniku výhozu stálým opakováním. Poté se snažím opět trefovat rukou míč do branky na vzdálenost 20 – 30 m a při tom zkusíme být v pohybu.

4 Hypotézy

- H1 80% brankařů ze starší i mladší generace soudí, že brankáři v přítomnosti mají mnohem více úkolů a funkcí než brankáři v minulosti.
- H2 80% brankařů starší generace si myslí, že v minulosti se po brankáři chtěli pouze obranné herní činnosti a 80% brankařů mladší generace soudí, že musí ovládat obranné i útočné herní činnosti.
- H3 70% brankařů starší generace odpoví, že se do zakládání útočných akcí nezapojovali a 90% brankařů mladší generace odpoví, že mají za úkol založení útočné akce.
- H4 70% brankařů starší generace nenacvičovala v minulosti na tréninku zakládání útoku a dále si myslím, že 90% brankařů mladší generace dnes nacvičují v tréninku zakládání útoku.
- H5 Z 70% byl u starší generace brankařů nejčastějším typem zakládání útoku klasický volej spolu s předním výkopem a výhoz horem přes hlavu. U mladší generace odhaduji, že z 70% využívali nejčastěji boční volej a výhoz spodem.
- H6 70% brankařů starší generace zvolí možnost, že se nezapojovali do útočné fáze mužstva a naopak 70% brankařů mladší generace zvolí všechny tři možnosti, co se týkají založení útoku.
- H7 90% brankařů obou generací odpoví, že psychika hraje roli z hlediska soustředěnosti, koncentrace a kvalitního provedení založení útoku.
- H8 50% brankařů starší generace použili v utkání rozmezí 0 – 15 doteků s míčem a 70% současných brankařů se míče dotknou 30x – 50x za utkání.

5 Metody a postupy práce

Pro svou výzkumnou část jsem zvolil tři metody, přičemž metoda č. 1 je považována za hlavní kvantitativní metodu. Za doplňovací či ověřovací metodu jsou považovány pak metoda č. 2 a metoda č. 3.

1. Jako hlavní metodu jsem zvolil kvantitativní formu dotazníku v elektronické podobě (Survio). Dotazník se skládal z 18 otázek, které se vztahují k danému tématu. Byly zde použity ve větší míře uzavřené otázky, na které respondenti odpovídali zakřížkováním jedné možnosti nebo mohli označit i více variant. U některých otázek je možné vyjádřit se k dané otázce i vlastním příspěvkem a přidat svou myšlenku. Dotazník nebyl anonymní z toho důvodu, že se do něj zapojili jak brankáři, kteří působí v nižších ligách, tak i zkušení a známí brankáři, kteří mají za sebou velké úspěchy, a bylo nutné jejich odpovědi odlišit. Dotazník byl zaslán jak brankářům starší generace, tak i mladším kolegům, kteří působí v moderním fotbale. Otázky byly pro všechny stejné s tím rozdílem, že starší generace brankářů křížkovala odpovědi, které se týkaly hry brankáře v minulosti. Mladší generace se vyjadřovala k aktuálním problémům. Jako věkovou hranici mladší generace jsme zvolili brankáře do 35 let.
2. Druhá metoda je metoda kvalitativní. Zde jsem zvolil „polostrukturovaný“ rozhovor. Vybral jsem tuto metodu z důvodu možnosti setkat se s dvěma legendami českého fotbalu a udělat s nimi rozhovor týkající se daného tématu. Rozhovor obsahoval 20 otevřených otázek, které byly příležitostně doplněny o jednu rozšiřující otázku. Vybranými respondenty jsou pan Ivo Viktor, mistr Evropy z roku 1976 v Bělehradě a pan Martin Vaniak, mistr světa v chytání trestných kopů a bývalý reprezentační brankář, který jako jeden z mála brankářů moderní doby zažil častou změnu pravidel a musel se učit rychleji adaptovat. Otázky se lišily pouze v jejich dobovém zařazení. Pan Viktor odpovídal jen na ty, které se týkaly doby, ve které chytával, což bylo období 60. – 70. let. Martin Vaniak pak odpovídal na otázky, které se týkaly moderní hry brankáře. Dotazy byly všeobecně zaměřeny

především na řešené téma práce, a to na útočnou hru, zakládání útoku brankáře a chování při založení akce.

3. Třetí metodou je přímé i nepřímé pozorování a slouží jako doplňující metoda. Zde budu sledovat jak jednotlivá utkání z dob minulých (60. – 70. léta) – ze záznamu (nepřímé pozorování) - tak i zápasy v přítomnosti – živé přenosy (přímé pozorování). V utkáních budu pozorovat brankáře a jejich útočnou hru. Na papír si zaznamenám všechny potřebné údaje, které mi pomohou při zjišťování odpovědí na stanovené problémové otázky.

6 Výzkumná část

6.1 Zkoumaný soubor

Do dotazníkového šetření se zapojilo celkem 7 brankařů starší generace (nad 35 let) a 7 brankařů mladší generace (od 18 let do 35 let). Dotazník byl respondentům odeslán elektronickou formou. Mezi odpovídajícími byli i dva bývalí ligoví brankaři Petr Kostelník a Jiří Krbeček. Těm byl dotazník poslán poštou v papírové podobě a následně od nich zaslán zpět se zaškrtnutými odpověďmi.

Výběr respondentů byl cílený. Úkolem bylo získat odpovědi od brankařů různé věkové kategorie. Zjistit také názory od brankařů z nižších fotbalových lig a naopak od brankařů, kteří působili řadu let na nejvyšší úrovni nebo se teprve začínají pohybovat v profesionálním fotbale.

Respondentů jsem oslovil více než 15 z obou generací. Ovšem časová vytíženost některých brankařů, kteří se pohybují na té vyšší úrovni, dotazník bohužel nezaslala zpět. Některé dotazníky jsem obdržel až po vyhodnocení všech dostupných dotazníků a rozhodl jsem se zapsané údaje neměnit.

Pro lepší přehlednost všech respondentů mladší a starší generace uvádím dvě tabulky:

Tabulka 1 - Mladší generace

Počet / Věk	18 let	21 let	22 let	23 let	24 let	Celkem
Mladší generace	2x	2x	1x	1x	1x	7x
Celkem	2	2	1	1	1	7

Tabulka 2 - Starší generace

Počet / Věk	37 let	45 let	47 let	50 let/ 52 let	66 let	Celkem
Starší generace	1x	1x	1x	1x 2x	1x	7x
Celkem	1	1	1	3	1	7

6.2 Popis a výzkum práce

6.2.1 Dotazníkové šetření

Brankáři obou generací dostali za úkol odpovědět na 12 otázek týkajících se útočné hry brankáře. Starší generace měla odpovídat, jak si myslí, že to bývalo v minulosti, protože době 60. – 70. let mají samozřejmě blíže a někteří také pravidla této doby ještě zažili ve vlastní kariéře. Brankáři mladší generace odpovídaly na otázky, které se týkaly útočné hry brankáře v přítomnosti, tudíž se vyjadřovali k aktuálnímu dění a mohli se lépe vžít do této situace.

6.2.2 Rozhovor s legendami českého fotbalu

Tyto dva rozhovory byly zcela odlišné. Nejen v tom, že jeden rozhovor se týkal moderního pojetí útočné hry brankáře a ten druhý naopak historického pojetí. Všechny otázky však nebyly zaměřeny pouze na útočné činnosti brankáře. Měl jsem tu čest položit pár otázek dvěma brankařům, které považuji za jedny z nejlepších své doby. Historické tabulky a řada jejich úspěchů mi dají za pravdu. Tudíž jsem musel této příležitosti využít a zeptat se na vše důležité. Rozhovor obsahoval 20 otevřených otázek a některá z otázek vyžadovala i doplňující otázku.

Zástupce mladší generace, bývalý ligový brankář se sedmi reprezentačními starty a mistr světa v chytání trestných kopů z roku 2004, pan Martin Vaniak, a na druhé straně legendární československý fotbalový brankář se 63 starty za ČSSR a mistr Evropy z roku 1976, kde byl také zvolen nejlepším brankářem světa, pan Ivo Viktor, zástupce starší generace. Rozdíl byl například v místě, kde se oba rozhovory uskutečnily.

První rozhovor vznikl s Martinem Vaniakem. Pozval mě na mistrovské ligové

utkání přímo do útroch stadionu Bohemians 1905. Pan Vaniak zde pracuje jako trenér brankařů a k rozhovoru, který poskytl, mi věnoval ještě dva lístky na samotné utkání. I když byl časově vytížen, na otázky odpovídal se zájmem a myšlenkou. Snažil se být stručný, ale ani omylem mě nechtěl odbýt. Byl to skvělý zážitek, který trval přesně 50 minut.

Druhý rozhovor byl rozdělen na dvě části. Poprvé jsem byl pozván k panu Viktorovi přímo domů. Pan Viktor byl na otázky, které si nechal poslat, pečlivě připravený. Každou si zvlášť nadepsal na papír a pod ni si připravil jednotlivé body, o kterých chtěl mluvit. Bylo vidět, jak mu chytání chybí. Občas odbočil od tématu, ale to mi vůbec nevadilo. Hovořil srozumitelně a jak to tak u brankařů bývá, měl hrubý hlas. Mluvil do detailů, až jsem ho někdy musel zastavit, abychom pokročili k další otázce. Po uběhlé hodině a patnácti odpověděných otázkách jsme museli naše sezení ukončit z důvodu mého fotbalového tréninku. Druhá schůzka se konala hned o týden později v újezdské restauraci, která se nachází přímo u fotbalového hřiště. Plynule jsme navázali na předchozí téma, kterým jsme se zabývali minulé sezení. Posledních 10 otázek jsme probírali přes 40 minut, ale tentokrát jsme vše stihli. Pan Viktor mi věnoval svojí podepsanou fotografii a nabídl mi spolupráci při trénování brankařů v Újezdě nad Lesy. Bylo to velice příjemné setkání a já si nesmírně vážím všech poznatků pana Viktora a času, který si na mě udělal i přes nepříjemné zdravotní potíže. Na svůj věk to je neuvěřitelně energický člověk.

6.2.3 Pozorovací metoda

Mé pozorování bylo zaměřeno na zjištění několika bodů, které jsem zkoumal sledováním brankařů starší a mladší generace ve fotbalových zápasech. Na papír jsem si zaznamenával následující údaje:

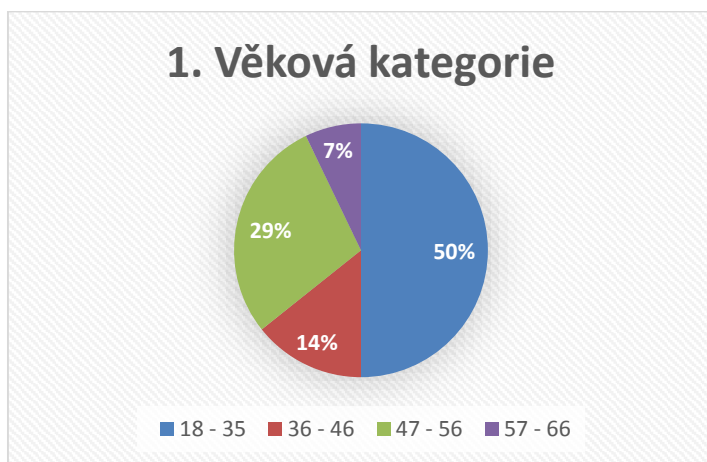
- Mrtvý míč (Jak rozehrával brankář od brankoviště či z místa prohřešku)
 - Přihrávkou na krátko
 - Dlouhým nákopem
- Míč ve hře (Jakým způsobem založil útok či protiútok)
 - Kopem na krátko
 - Dlouhým nákopem

- Výhozem
- Volej (Jakým typem kopu brankář vykopával v zápase nejčastěji)
 - Klasický
 - Přední
 - Boční
 - Half-volej
- Výhozy (Jakým typem výhozu brankář zakládal útok)
 - Výhoz v pokleku
 - Výhoz horem přes hlavu
 - Výhoz spodem v běhu
- Počet dotyků s míčem v celém utkání včetně rozehrávání míče od brány
- Malá domů (Kolikrát dostane brankář přihrávku od spoluhráče směrem dozadu a je nucen založit útok)

6.3 Výsledky výzkumu

6.3.1 Dotazníkové šetření

Graf 1 - Věková kategorie

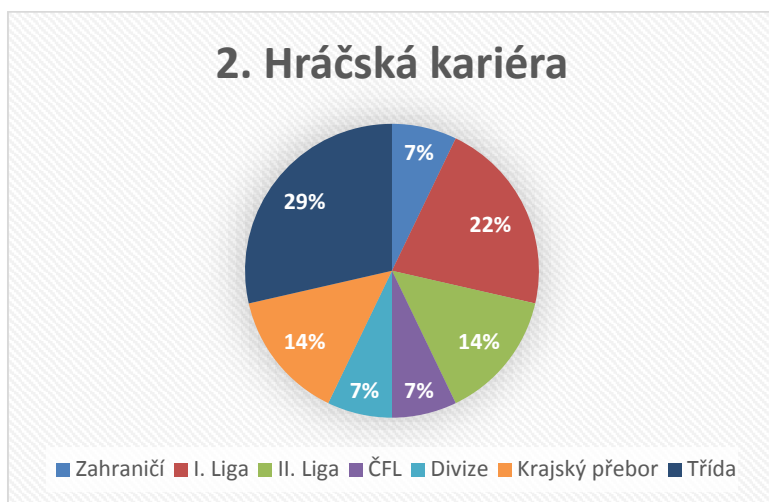

Zdroj: Vlastní šetření

- Dotazníkového šetření se zúčastnilo 50 % respondentů ve věku 18 – 35 let.
- Druhou nejpočetnější věkovou skupinou byli respondenti patřící do věkové skupiny 47 – 56 let (29%).

- 14% z dotazovaných respondentů patřilo do věkové skupiny mezi lety 36 – 46.
- Pouze 7% respondentů bylo ve věku 57 – 66 let.

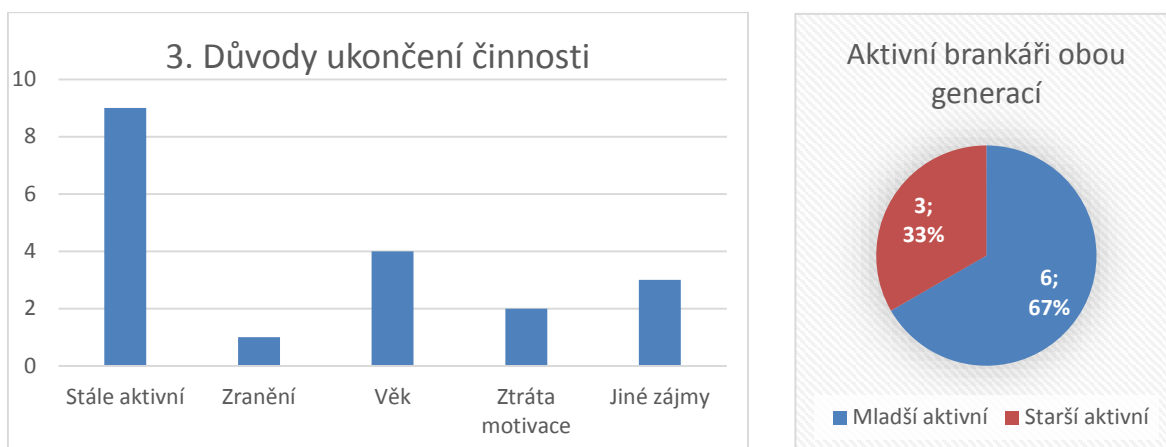
Graf 2 - Hráčská kariéra

Zdroj: Vlastní šetření

- Největší procento zastoupení respondentů, kteří byli dotázáni, nastupují nebo nastupovali v nejnižší fotbalové soutěži, kterou je třída a to 29%. Druhou skupinu z 22% tvoří respondenti chytající I. Ligu, nejvyšší fotbalovou soutěž. 14% respondentů působí nebo působil v druhé nejvyšší soutěži v ČR a v Krajských přeborech. Zbytek respondentů chytá v ČFL a divizi a jeden z dotazujících působil dokonce v zahraničí (Řecký klub Škoda Xanthi).

Graf 3 - Důvody ukončení činnosti / Graf 4 - Aktivní brankáři obou generací

Zdroj: Vlastní šetření

- V této otázce mohli respondenti vybrat více možností. Z celkového počtu 14 respondentů je jich stále aktivních 9. Graf č. 4 ukazuje, že 67% aktivních respondentů se řadí do mladší generace. Starší generace je zastoupena v aktivní činnosti ze 33%.
- Nejčastějším důvodem ukončení hráčské činnosti byl věk, který byl zvolen respondenty celkem 4x.
- 3 respondenti zvolili možnost - Jiné zájmy.
- 2 respondenti ztratili motivaci a pouze jeden respondent ukončil činnost kvůli zranění.

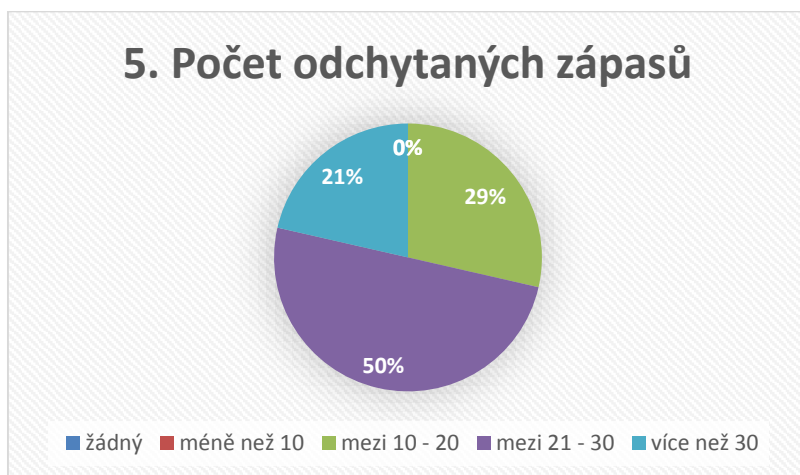
Graf 5 - Počet tréninků týdně

Zdroj: Vlastní šetření

- Největší počet dotazovaných respondentů uvedlo, že se tréninku věnovali 4 – 5x týdně a to ze 43% z celkového počtu dotázaných.
- 3x týdně trénovalo 36% dotazovaných respondentů.
- Pouze 1 – 2x týdně trénovalo 21% respondentů.

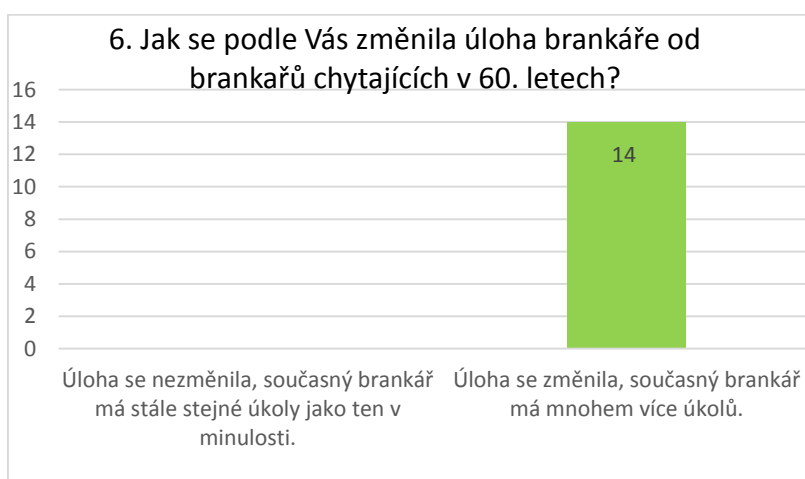
Graf 6 - Počet odchytných zápasů

Zdroj: Vlastní šetření

- Nejvíce z dotázaných respondentů mělo na svém kontě po konci sezóny mezi 21 – 30 zápasy (50%).
- Druhou skupiny tvoří respondenti, kteří odchytili mezi 10 – 20 zápasy (29%).
- 21 % z dotázaných respondentů odchytila dokonce více než 30 utkání za sezónu. Týká se to brankařů, kteří nastupovali na vyšší fotbalové úrovni.
- Nikdo z dotázaných respondentů nezvolil možnost odchytených zápasů, kterých by bylo méně než 10 nebo dokonce, že by neodchytili žádný zápas v sezóně. Zjistil jsem, že všichni z dotázaných respondentů byli aktivně zařazeni do hry, mají za sebou nějakou praxi a mohou mi pomoci s dalším šetřením.

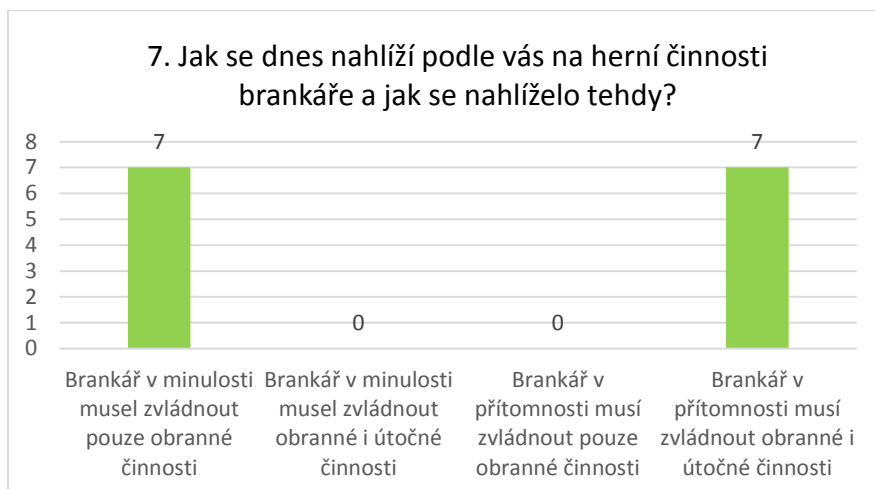
Graf 7 - Jak se podle Vás změnila úloha brankáře od brankařů chytajících v 60. letech?

Zdroj: Vlastní šetření

- Graf č. 7 nám ukazuje jednoznačný výsledek otázky č. 6, na kterou 100% dotázaných respondentů (14) odpověděli, že se úloha brankáře za tu dobu určitě změnila. Brankář má tedy mnohem více povinností.

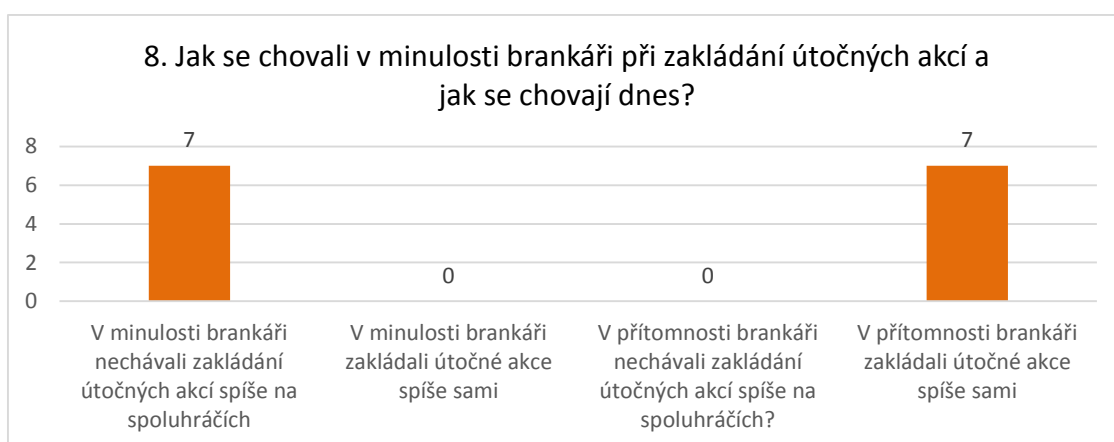
Graf 8 - Jak se dnes nahlíží podle vás na herní činnosti brankáře a jak se nahlíželo tehdy?

Zdroj: Vlastní šetření

- V grafu č. 8 můžeme vidět jednoznačné výsledky obou generací. Starší generace odpovídala na otázku č. 7 jen, co se týče herních činností brankáře v minulosti a mladší generace vybírala ze dvou možností herních činností v přítomnosti.
- 7 brankařů starší generace (100%) odpovědělo, že brankář v minulosti plnil pouze obranné činnosti, které zahrnovali pouze chytání, vybíhání a řízení mužstva.
- Naopak 7 brankařů mladší generace (100%) si myslí, že brankář v dnešní době musí zvládnout obranné i útočné herní činnosti, což zahrnuje mimo chytání i hru nohama, přihrávky, vedení míče či zakládání útoku.

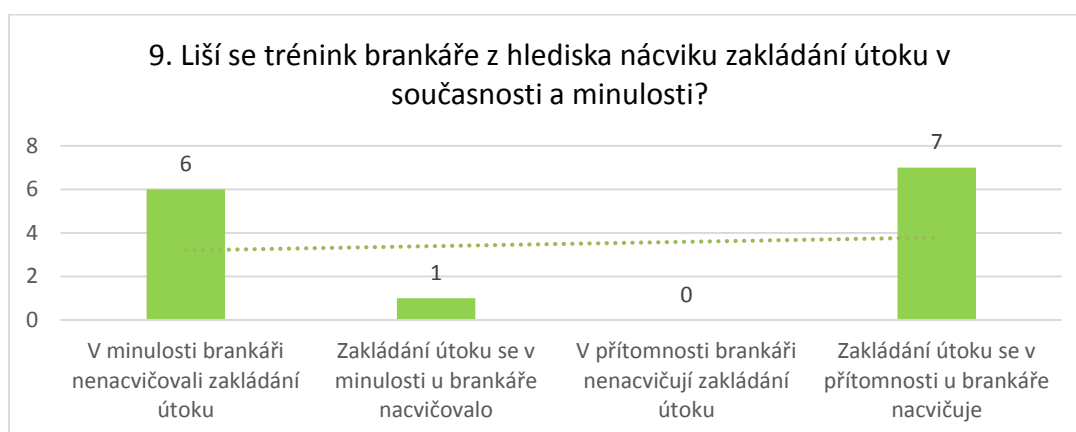
Graf 9 - Jak se chovali v minulosti brankáři při zakládání útočných akcí a jak se chovají dnes?

Zdroj: Vlastní šetření

- Z tohoto šetření vyplývá, že dotázaní respondenti spolu opět v obou případech generací souhlasí. 7 respondentů starší generace (100%) se domnívá, že se v minulosti brankáři moc nezapojovali do zakládání útočných akcí, které zahrnovali kopy od brány či rozehraní trestného kopu z vlastní poloviny hřiště.
- Všichni dotázaní respondenti z mladší generace (7) se shodují, že v přítomnosti brankáři zakládají útočné akce spíše sami.

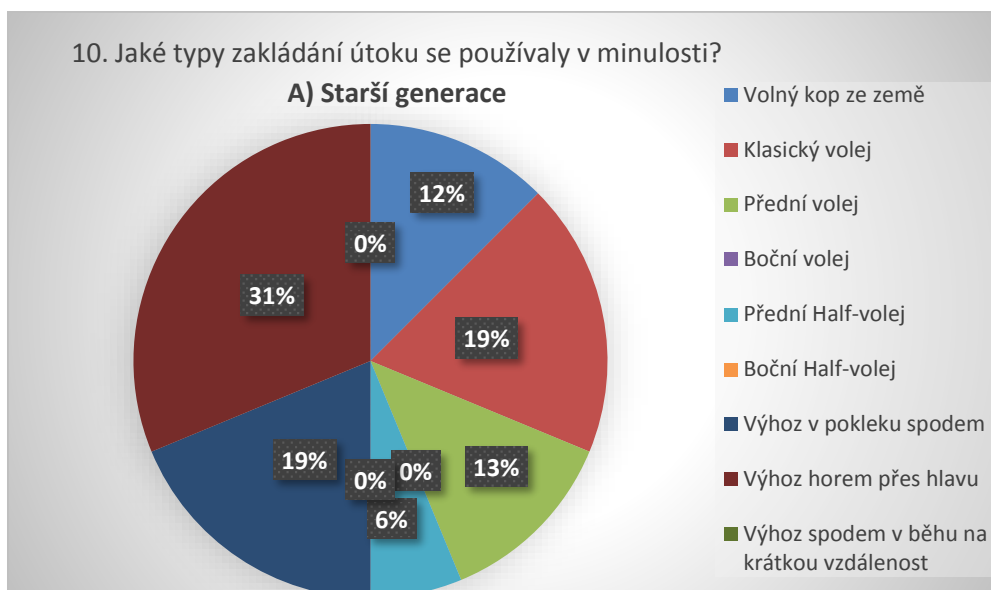
Graf 10 - Liší se trénink brankáře z hlediska nácviku zakládání útoku v současnosti a minulosti?

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 10 můžeme zjistit, že dotázaní respondenti obou generací se opět většinou shodli. Až na jednu rozdílnou odpověď u starší generace.
- 6 ze 7 dotázaných respondentů starší generace (83%) odpovědělo, že v minulosti brankáři nenacvičovali zakládání útoku. Pouze jeden respondent SG odpověděl, že se tato činnost trénovala. Je třeba říci, že tuto odpověď zvolil respondent, který působil celou svojí kariéru na nejvyšší fotbalové úrovni.
- 7 dotázaných respondentů mladší generace (100%) se shodlo, že zakládání útoku se v přítomnosti u brankáře nacvičovalo.

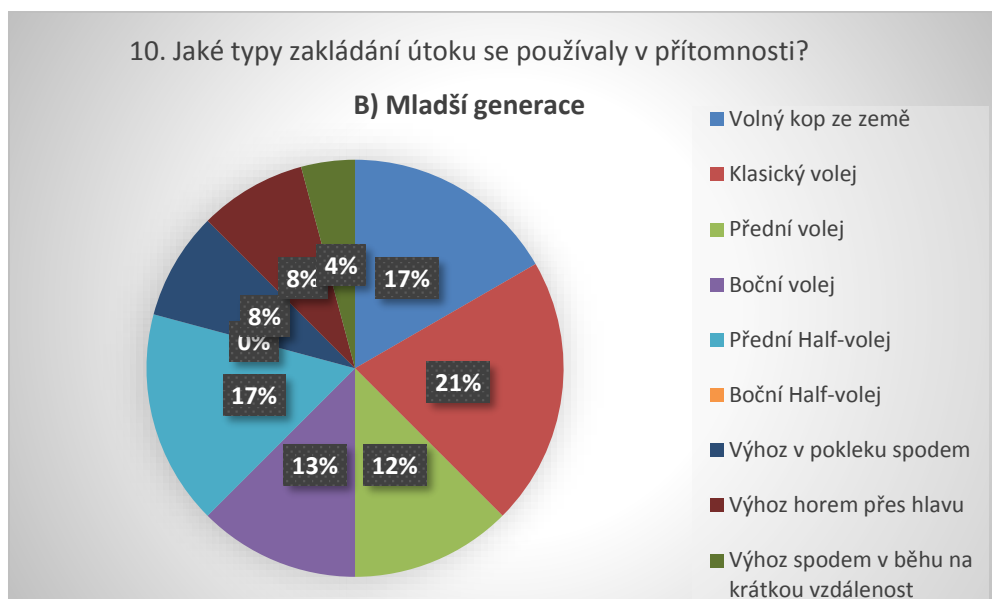
**Graf 11 - Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti a jaké se používají dnes?
A) Starší generace**

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 11 vyplývá, že nejčastějším typem založení útoku u dotázaných respondentů starší generace byl výhoz horem přes hlavu (31%) a výhoz v pokleku spodem (19%). Z kopů byl nejčastěji respondenty zvolen klasický volej (19%) a přední volej (13%). 12% dotázaných vybralo možnost, že brankáři prováděli volný kop ze země. Jeden jediný respondent (6%) odpověděl, že brankáři využívali také přední Half-volej.
- Žádný z dotazovaných respondentů nezvolil za typ založení útok boční volej, boční half-volej a výhoz spodem v běhu na krátkou vzdálenost.
- U této otázky mohli respondenti vybírat více variant.

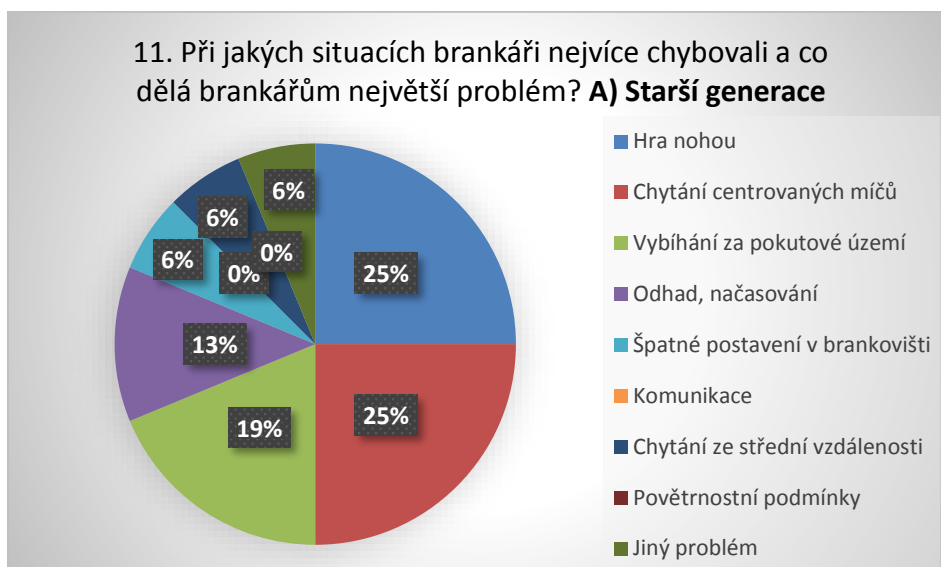
**Graf 12 - Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti a jaké se používají dnes?
B) Mladší generace**

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 12 je patrné, že 21% respondentů uvádí za nejčastější typ zakládání útoku v moderní době klasický volej a 13% respondentů uvádí navíc i boční volej. Přední volej zvolilo 12% dotazovaných respondentů.
- 17% respondentů uvedlo, že brankář využívá v zápase také přední Half-volej a provádí často volný kop ze země.
- 8% dotazovaných uvedlo, že brankáři zakládají útok výhozem horem přes hlavu a výhozem v pokleku spodem.
- Jediný dotazovaný respondent (4%) zvolil možnost založení útoku výhoz spodem v běhu na krátkou vzdálenost. Domnívám se, že tak učinil kvůli rychlejší modernější hře ve fotbale.
- Žádný z dotazovaných respondentů nezvolil jako možnost založení útoku pouze boční Half-volej. Domnívám se, že je to velice složitý technický typ kopu.
- Respondent mohli vybírat u této otázky více možností.

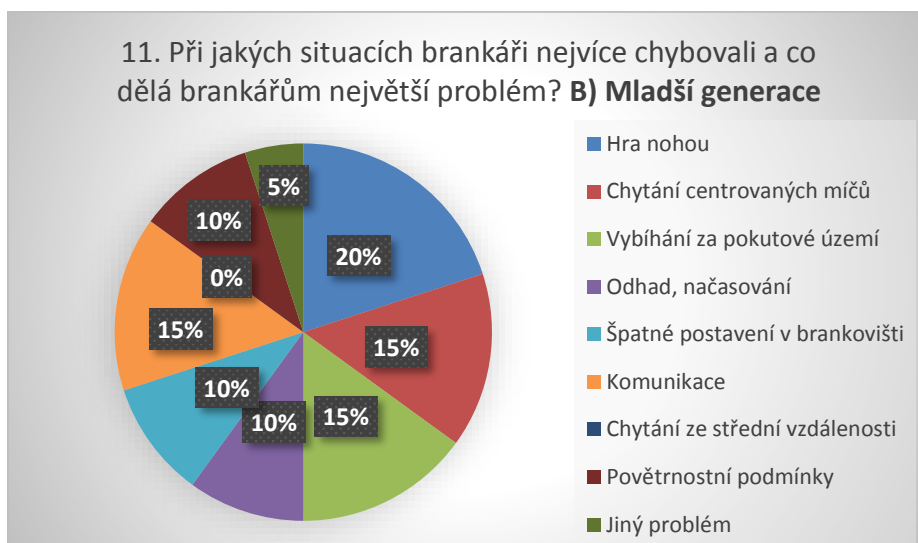
Graf 13 - Při jakých situacích brankáři nejvíce chybovali a co dělá brankářům dnes největší problém? A) Starší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 13 je patrné, že 25% dotazovaných respondentů starší generace zvolili za největší problémy brankářů své doby hru nohama a chytání centrovaných míčů.
- 19% respondentů uvedlo, že velkým problémem bylo také vybíhání za pokutové území.
- S tím souvisí i problém odhadu a načasování, což zvolilo 13% dotazovaných respondentů.
- Tři respondenti (6%) zvolili každý po jiné možnosti a to, že problém mají brankáři i s chytáním střel ze střední vzdálenosti nebo se špatným postavením v brankovišti a jeden z respondentů uvedl jiný problém, za který považuje manželky a milenky.
- Žádný z respondentů si nemyslel, že by problémy u brankářů byli v komunikace či v povětrnostních podmínkách.
- Poslední možnost – Jiný problém – byla otevřenou možností, kdy respondenti mohli uvést jiný problém brankářů tehdejší doby.
- Respondenti mohli zvolit v této otázce více možností.

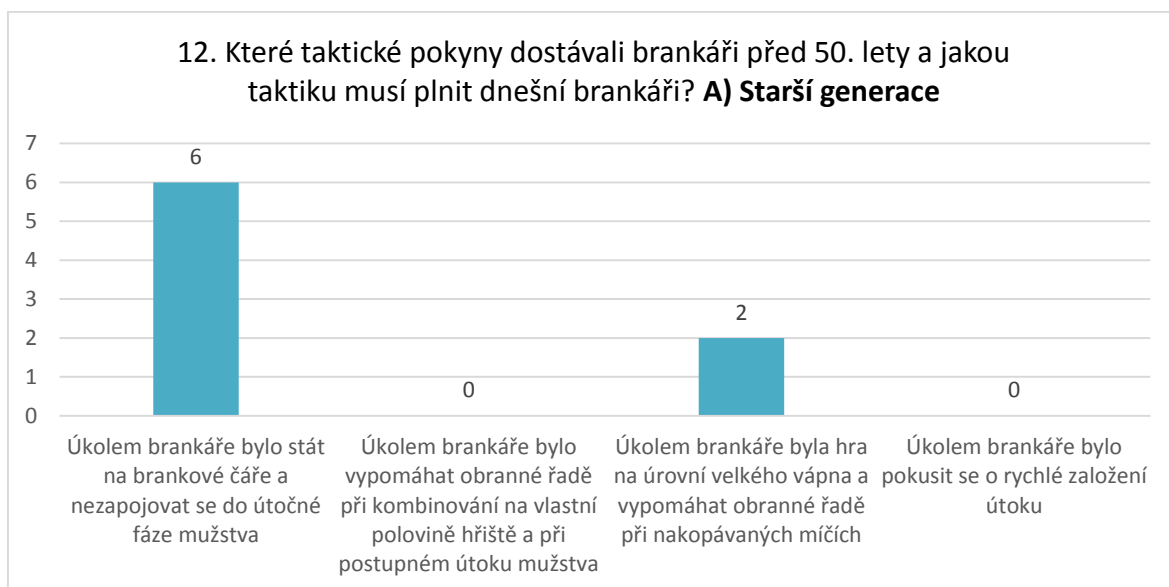
Graf 14 - Při jakých situacích brankáři nejvíce chybovali a co dělá brankářům dnes největší problém? B) Mladší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 14 vyplývá, že dotazovaní respondenti mladší generace zvolili za nejčastější problém brankáře dnešní doby hru nohama (20%).
- 15% respondentů vidí problém v chytání centrovaných míčů, ve vybíhání za pokutové území a v komunikaci s mužstvem.
- 10% dotazovaných respondentů uvádí, že v moderní době je problémem brankářů odhad, načasování, dále špatné postavení v brankovišti a povětrnostní podmínky, jako vítr, déšť či sluneční paprsky.
- Jeden z respondentů (5%) zvolil jiný problém, za který považuje výrazný posun technologie v oblasti chování míče při letové fázi.
- Žádný z respondentů si nemyslí, že by problém brankářů dnešní doby byl v chytání střel ze střední vzdálenosti.
- Dotazovaní respondenti zde mohli označit více možností.

Graf 15 - Které taktické pokyny dostávali brankáři před 50. lety a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři? A) Starší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Graf č. 15 ukazuje, že kromě jednoho ze 7 dotázaných respondentů starší generace se shodlo (86%), že úkolem brankáře bylo stát na brankové čáře a nezapojovali se do útočné fáze mužstva. Spíše plnili obranné povinnost.
- Respondenti mohli volit z více možností. Můžeme tedy zpozorovat, že 2 ze 7 respondentů zvolili možnost, že úkolem brankáře byla hra na úrovni velkého vápna a vypomáhali obranné řadě.
- Žádný z respondentů nezvolil možnost, že úkolem brankáře je vypomáhat obranné řadě při kombinování na vlastní polovině hřiště a při postupném útoku mužstva a že úkolem brankáře je pokusit se o rychlé založení útoku.
- Domnívám se, že takové pokyny v této době brankáři plnit nemuseli, protože hra nebyla tak rychlá, jako dnes.

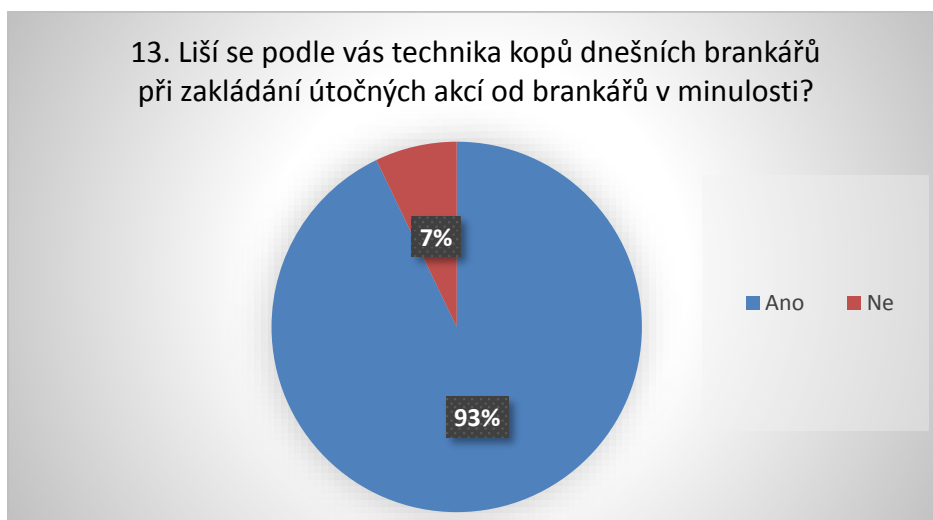
Graf 16 - Které taktické pokyny dostávali brankáři před 50. lety a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři? B) Mladší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 16 je zřejmé, že dotazovaní respondenti mladší generace zvolili více možností taktik, které musí brankář v moderním fotbale plnit.
- Kromě jednoho zvolili všichni respondenti (86%) možnost, že úkolem brankáře je hra na úrovni velkého vápna a vypomáhání obranné řadě při nakopávaných míčích.
- 5 respondentů vybralo další dva taktické pokyny, které by měl v přítomnosti brankář plnit a to, že úkolem brankáře je vypomáhat obranné řadě při kombinování na vlastní polovině hřiště a při postupném útoku mužstva a že úkolem brankáře je pokusit se o rychlé založení útoku.
- Žádný z dotazovaných respondentů nezvolil možnost, že úkolem brankáře je stát na brankové čáře a plnit jen obranné herní činnosti.

Graf 17 - Liší se podle vás technika kopů dnešních brankářů při zakládání útočných akcí od brankářů v minulosti?

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 17 je patrné, že 93% dotazovaných respondentů se domnívá, že kopací technika dnešních brankářů se liší od brankářů chytajících před 50. lety, zatímco jediný respondent (7%) si myslí, že technika brankářů je stále stejná.

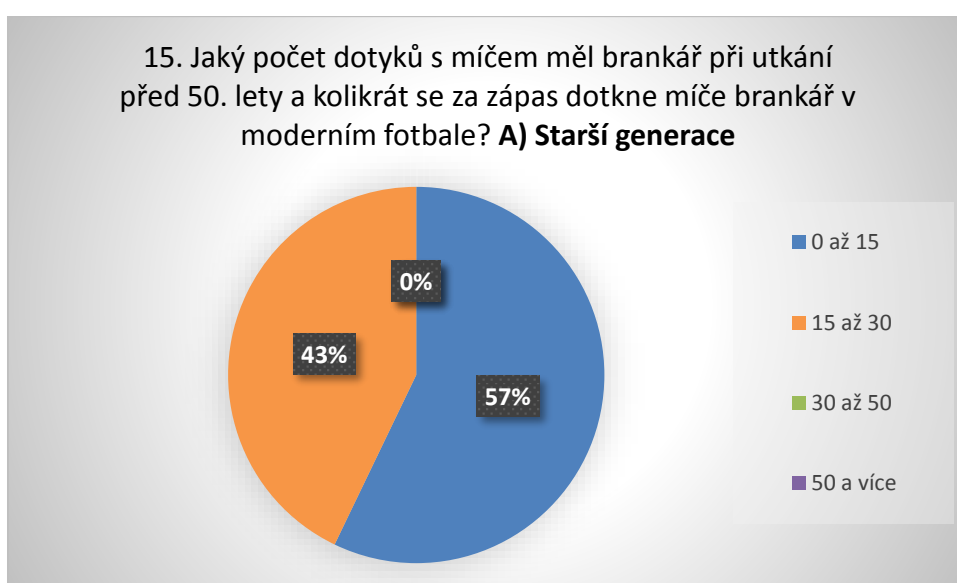
Graf 18 - Hrála/hraje nějakou roli na hře brankáře při zakládání útoku psychika?

Zdroj: Vlastní šetření

- V grafu č. 18 můžeme vidět, že 100% dotazovaných respondentů obou generací uvedlo, že psychická odolnost brankáře je důležitá pro kvalitní a precizní založení útoku.
- Žádný z respondentů se nedomnívá, že by psychická odolnost měla vliv na založení útoku brankáře.

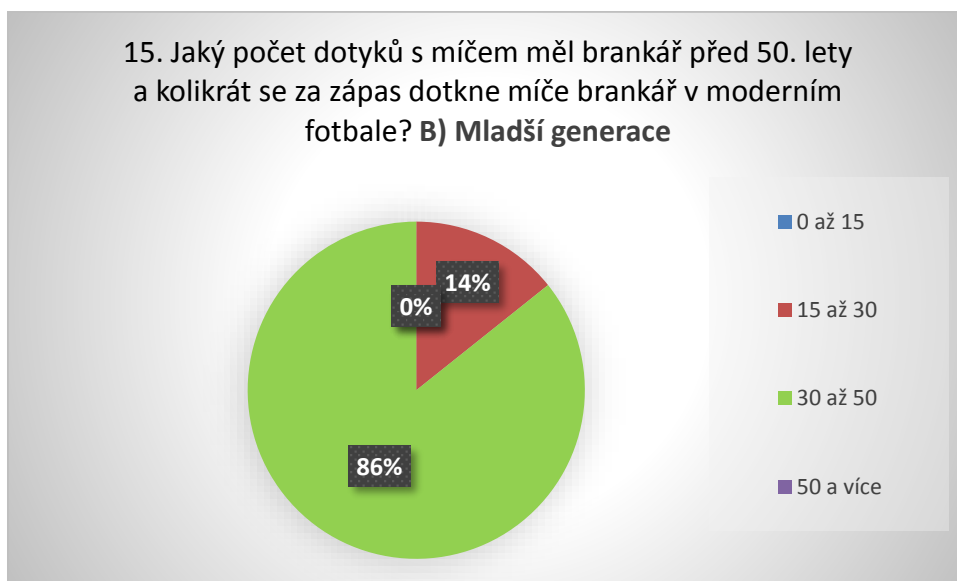
Graf 19 - Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání před 50. lety a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale? A) Starší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Hodnoty grafu č. 19 udávají, že 57% dotazovaných respondentů starší generace si myslí, že v minulosti se brankáři dotkli míče maximálně 15x za celé utkání.
- 43% dotazovaných respondentů se domnívá, že brankář za celé utkání nasbíral mezi 15 až 30 doteky.
- Žádný z respondentů nevyužil ostatní dvě zbylé možnosti 30 až 50 doteků s míčem a 50 a více doteků. Domnívám se, že brankáři starší generace nebyli tolik zapojováni do hry s mužstvem.

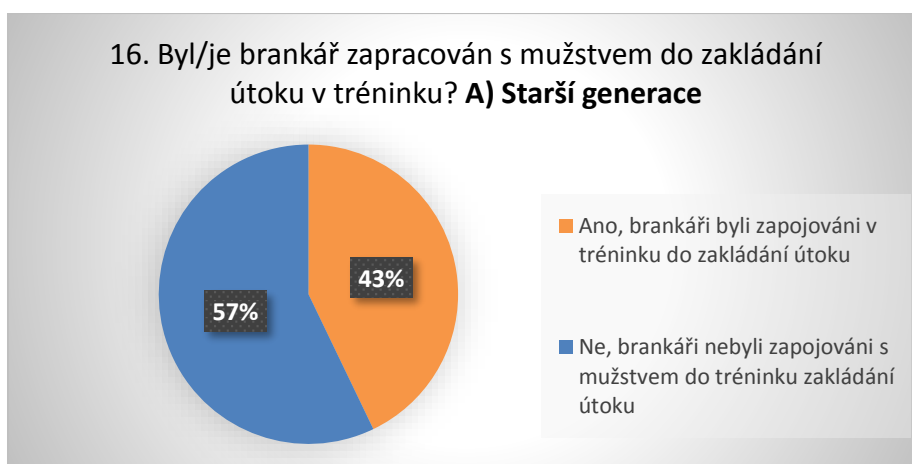
Graf 20 - Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání před 50. lety a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale? B) Mladší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 20 je patrné, že většina dotazovaných respondentů mladší generace si myslí, že se brankář v moderním fotbale potká s míčem 30x až 50x za zápas (86%).
- Pouze jeden z dotazovaných respondentů uvedl, že má brankář mezi 15 až 30 doteky s míčem za zápas.
- Žádný z respondentů ne zvolil možnost 0 až 15 doteků a 50 a více doteků za zápas.

Graf 21 - Byl/je brankář zapracován s mužstvem do zakládání útoku v tréninku? A) Starší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- V grafu č. 21 můžeme vidět, že 57% dotazovaných respondentů starší generace zvolilo možnost, že v minulosti nebyli zapojováni s mužstvem do tréninku zakládání útoku.
- Zbytek respondentů (43%) bylo zapojováno do nácviku zakládání útoku s mužstvem.

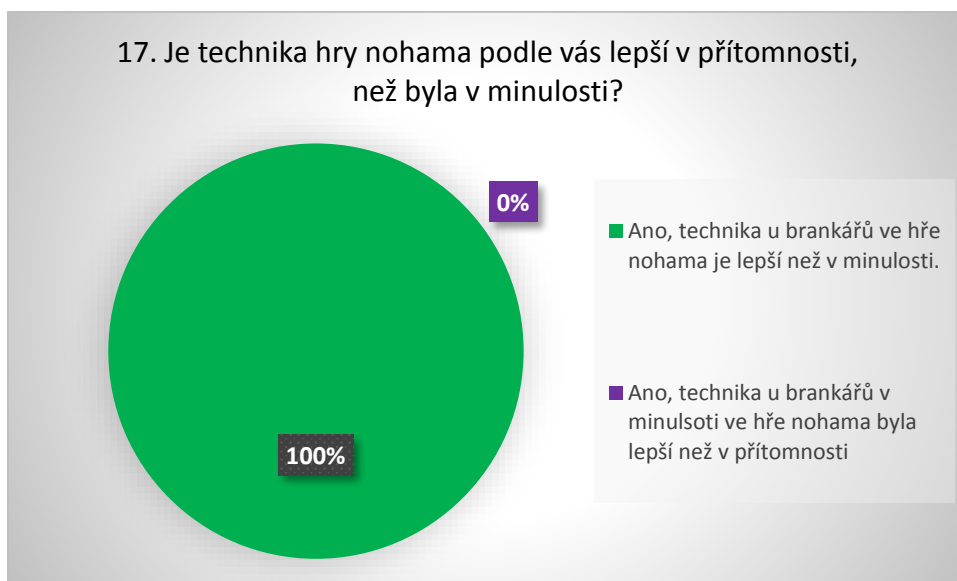
Graf 22 - Byl/je brankář zapracován s mužstvem do zakládání útoku v tréninku? B) Mladší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- Graf č. 22 nám jednoznačně ukazuje, že 100% dotazovaných respondentů mladší generace je v přítomnosti zapojována s mužstvem do tréninku zakládání útoku.

Graf 23 - Je podle vás technika hry nohama brankářů lepší v přítomnosti, než byl v minulosti?

Zdroj: Vlastní šetření

- Z grafu č. 23 je patrné, že 100% dotazovaných respondentů obou generací se přiklání k možnosti, že technika brankářů v přítomnosti je lepší, než bývávala v minulosti.
- Nikdo z respondentů se nedomnívá, že by v minulosti byla technika u brankářů lepší než v u brankářů v moderní době.

6.3.2 Rozhovor s legendami

První otázka zněla, **jaká jsou a jaká musela být splňována kritéria pro hru brankáře** (graf) – odpověď Martina Vaniaka zněla – „Základním kritériem v moderní době je výška. Tu odhadneme už podle rodičů. Poté by se měl od útlého věku věnovat hráčské přípravě, aby do sebe dostal všechny útočné aspekty (hru nohou, taktické myšlení) a okolo 10 let by se měl začít specializovat na hru brankáře. Musí zde být snaha, aby byl brankář pro moderní fotbal komplexně vybavený.“

Ivo Viktor odpověděl následovně – „V mé době byl důležitý především zájem o post a mít nějaký vzor. Postava nehrála klíčovou roli, ale určité fyzické předpoklady samozřejmě mít brankář musel. Brankář musel být především rychlý na krátkou vzdálenost a musela z něj cítit určitá psychická odolnost. Na rozdíl od přítomnosti však nebyly nároky na hráčskou techniku. Hráč šel do brány, protože neuměl nohama. Tak to chodilo.“

Druhá otázka, na kterou legendy odpovídaly, zněla, **jaká je v současnosti a jaká bývala úloha brankáře v mužstvu** – Martin Vaniak odpověděl – „Je to hráč, který by měl být komplexní, umí hrát nohama, má dobrou rozehrávku, čte hru, hraje roli stopera. Takže ta úloha brankáře se za ta léta rozšířila. Ve svých dobách jsem zažil, že jsem mohl s míčem chodit, plácet si s ním, nahrávat si se spoluhráčem v brankovišti a poté to chytit do náruče. Pravidla se tedy velice často měnili. Mě je změnili celkem sedmkrát.“

Odpověď Ivo Viktora zněla – „Úloha brankáře byla důležitá ale někdy nedocenená. Vyplývalo to z pasivní role, kterou brankář měl. Naše pozice byla většinou v malém vápnu, kde jsme měli za úkol obranné činnosti. Z útočných činností jsme měli za úkol pouze výkop a výhoz. I odkop od brány někdy rozehrával hráč místo brankáře, jelikož brankáři nebyli většinou technicky nadaní. Brankáři neměli takovou klíčovou roli jako dnes.“

Další otázka zaměřená k útočné hře brankáře zněla, **jak se chová dnes brankář při zakládání útočných akcí a jak se chovali v minulosti** – Martin Vaniak odpověděl – „Co se týče zakládání útočných akcí, fotbal se zrychlil, tudíž u brankáře je v tomto ohledu nejdůležitější předvídavost, periferní vidění při zakládání útoku, rychlá

rozehrávka, rychlí výhoz, kterým se dá překonat určitý počet hráčů a přejít do rychlého protiútku. Nebo překvapivý moment, kterým dokáže dokonce nahrát i na branku. Důležitá je také komunikace se spoluhráči.“

Odpověď Ivo Viktora byla – „V útočné činnosti toho moc nebylo. Brankáři ani nemuseli provádět kopy od branky. Zaměřili se pouze na výkop ve hře a výhozy. Výhoz byl mou specialitou, vyhazoval jsem daleko a přesně. V mé době bylo na koho rozehrát, protože se hráči nevraceli tolik jako dnes a hra nebyla tak rychlá. Výhoz byl navíc pro brankáře se špatnou kopací technikou přesnějším a účinnějším typem rozehrávání. Brankáři nemohli použít rychlejší typ rozehrání útoku, protože nebylo na koho rozehrát. Dnes všichni útočí a brání.“

Otázka směřovaná k tréninku, kde mě zajímalo, zda brankáři trénovali s mužstvem či bez mužstva nácvik zakládání útočných akcí, zněla, **jak často by měl být brankařský trénink a co bývalo náplní tréninku a naopak co obsahuje moderní brankařský trénink** – odpověď Martina Vaniaka – „Myslím si, že u mládeže by měl být trénink každý den minimálně 20 minut. Speciální brankařský trénink je něco jiného. U dospělých ho mám jednou týdně. Pracujeme především na správném výběru místa v brankovišti, na technice chytání a odrazu při střelách a při centrech. Poté se vždy brankaři připojí k mužstvu. Tak to chodí v lize.“

Ivo Viktor odpověděl – „V 60. letech jsme neměli žádné specialisty na trénink brankařů. Nebyl v tom takový systém jako dnes. Tady mám pár poznámek, jak náš tehdejší trénink vypadal. Důležité bylo vybrat správný prostor, kvalitní míče (to bylo tehdy umění). Trénink trval zhruba 60 minut. Rozcvičení se provádělo s míčem a dělala se gymnastická průprava. V Hlavní části jsme se zaměřovali pouze na střelbu a chytání. Na závěr bývala nějaká soutěž na uvolnění. Nácvik útočné fáze nebyl vůbec, trénovala se spíše obranná činnost.“

Dále mě zajímalo, v čem se dnes u chytání chybuje nejvíce. Zda je to řešená útočná činnost (hra nohou) nebo jiná činnost. Otázka zněla, **v čem mají současní brankaři nejvíce potíží? A která dovednost dělala nejvíce problémy brankářům v minulosti** – odpověď Martina Vaniaka zněla – „Problém je v tom, že dnes vynalézají horší a horší podmínky pro gólmany. Tak, aby padalo co nejvíce branek. U nás a podle mého názoru

ne jenom u nás je ten největší problém hra nohou. Není zde kladen tak velký důraz na trénink, jaký by měl být. Málo brankařů umí dobře nohama a je to tím, že se na tom nepracuje už od mládeže. Mladí brankáři by se měli zapojovat do hry s normálními hráči a ne být stranou. Druhým problémem u dnešních brankařů je podle mého střela ze střední vzdálenosti (16 – 20m).“

Odpověď Iva Viktora zněla – „Neshodneme se, že to byla hra nohou, protože hru nohou brankáři v mé době nepotřebovali a v zápase nohama hráli jen málo. Tehdy to bylo vybíhání na centry a tento problém můžeme vidět dodnes. Centrované míče tehdy i dnes dělají největší problémy. Tehdy to sice měli brankáři lehčí v tom, že míče nebyli tak střílené. Byli to spíše obloučky do vápna. Z obranných činností bylo těžké chytání v pádu, protože měli jednu stranu lepší než druhou.“

Dále jsem chtěl zjistit psychickou stránku brankáře v přítomnosti a minulosti vzhledem k zakládání útočných akcí. Otázka zněla, **jak nejlépe připravit brankáře po psychické stránce a zda se liší či lišila psychická odolnost brankařů od samotných hráčů** – Vaniak odpověděl – „Psychika je u brankáře možná tou nejdůležitější složkou vůbec. Brankář se na zápas připravuje vlastně celý týden. Důležité jsou výkony v tréninku a také to, jak odchytil předchozí zápas. Od toho se odvíjí, jak se brankář věří. S brankáři a to především s mladými musíme neustále komunikovat, musíte ho na zápas připravovat dát mu najevo, že mu věříte. Podle mého názoru je největší úlohou trenérů brankařů nachystat brankáře psychicky na utkání. U brankařů hraje 80% psychika. A ta se liší od samotných hráčů. Po zápase je brankář po psychické stránce absolutně vyčerpaný. Hráči se do utkání dostanou rychleji než brankář. Když něco pokazí, mají za sebou ještě spoluhráče. Ale brankář má za sebou pouze síť.“

Viktor odpověděl – „Hlavním úkolem bylo využít umění v tréninku i v zápase. Jsou tréninkové typy a zápasové typy. Bylo zapotřebí být soustředěný především na ten zápas. Nejlepším tréninkem psychické odolnosti byl kvalitní trénink. Mě osobně také pomáhal vnitřní monolog. Když vás nikdo nepochválí, je třeba se pochválit sám. Jsou zápasy, kdy se hraje většina zápasu na polovině soupeře, ale brankář musí být stále psychicky odolný a musí být připraven chytit klíčový zákrok.“

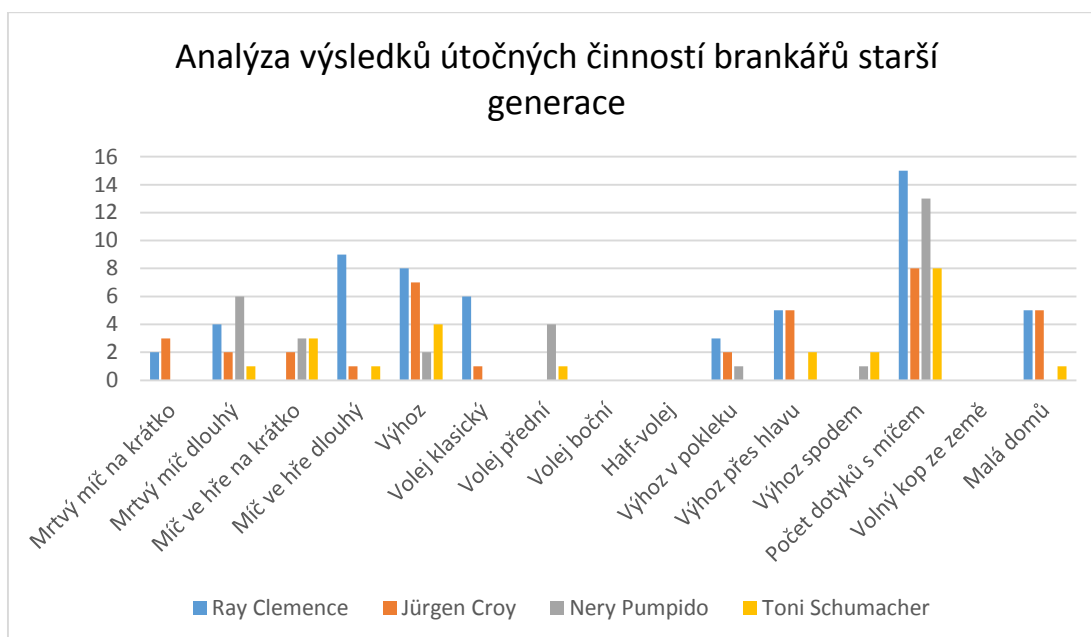
Další otázka zněla, **jaké taktické pokyny dostávají brankáři od trenéra a jaké taktické pokyny slyšely brankáři v minulosti, co se týče útočné fáze** – Martin Vaniak odpověděl – S brankáři se řeší taktika na ligových úrovních osobně, ale řeší se to i s celým týmem u videa. Tam vidíte hodnocení utkání. Pak je to o tom brankáři, aby ty chyby eliminoval tím, že se těch chyb vyvaruje. Od trenéra pak brankář může slyšet, jak by chtěl rozehrávat míč od brány, jestli se založí útok buď nákopem anebo po zemi. To patří k nejdůležitějším pokynům.“

Ivo Viktor odpověděl – „Videa za naší doby nebyli. Taktika se tedy řešila jen před zápasem. Jako hlavní trenérův požadavek byl, abychom se starali o přední tyč. Co se týče útočné fáze, rozehrával jsem spíše na krátko a míč jsem se snažil pro lepší přesnost vyhazovat. V mé době bylo zásadou také kvalitní obutí.“

6.3.3 Pozorování brankařů při fotbalovém zápase v přítomnosti a minulosti

Jak již zde bylo uvedeno, na papír jsem si zaznamenával jednotlivé útočné činnosti brankařů mladší a starší generace při fotbalových utkáních. Cíleně jsem vybíral zápasy, které byly na vysoké úrovni. Také jsem vybíral zápasy podle brankařů, kteří patří ve své době mezi ty nejlepší. Vzhledem k dané době a dostupnosti bylo složité sehnat kvalitní záznamy ze zápasů hraných v 60. – 80. letech. Sledoval jsem dvě utkání moderního fotbalu a dvě utkání starší doby. V nich jsem si tedy zaznamenával údaje celkem osmi brankařů. Výsledky jsou však ovlivněny důležitostí utkání, vývojem utkání a taktikou, kterou v průběhu utkání mužstva praktikovali. Pomocí třech grafů jsem ukázal, jak se brankáři své doby u jednotlivých činností od sebe lišili a zda se v něčem shodovali.

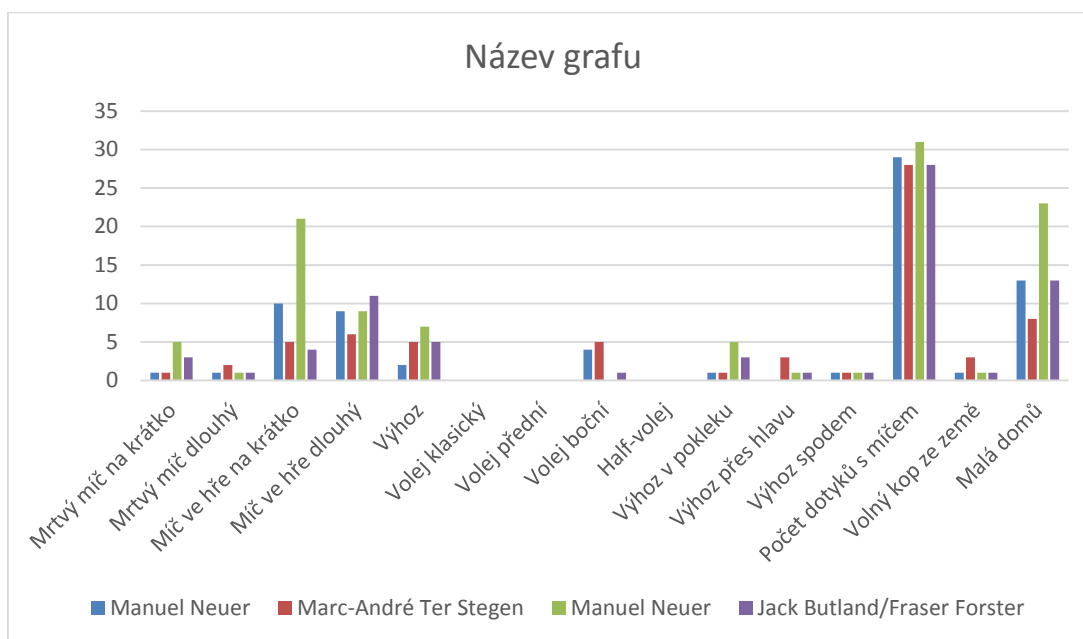
Graf 24 - Analýza výsledků útočných činností brankářů starší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- V grafu č. 24 jsem sledoval dva zápasy starší generace. V prvním zápase šlo o přátelské utkání z roku 1974, ve kterém proti sobě nastoupila mužstva Německé demokratické republiky (NDR) a Anglie. V brance NDR stál tehdy Jürgen Croy a branku Anglie hájil Ray Clemence.
- Druhé utkání bylo z památného finálového zápasu na mistrovství světa v Mexiku z roku 1986. Zde na sebe narazily celky Argentiny, kde byl brankařskou jedničkou Nery Pumpido a Spolková republika Německo, jehož branku hájil můj oblíbenec Toni Schumacher.

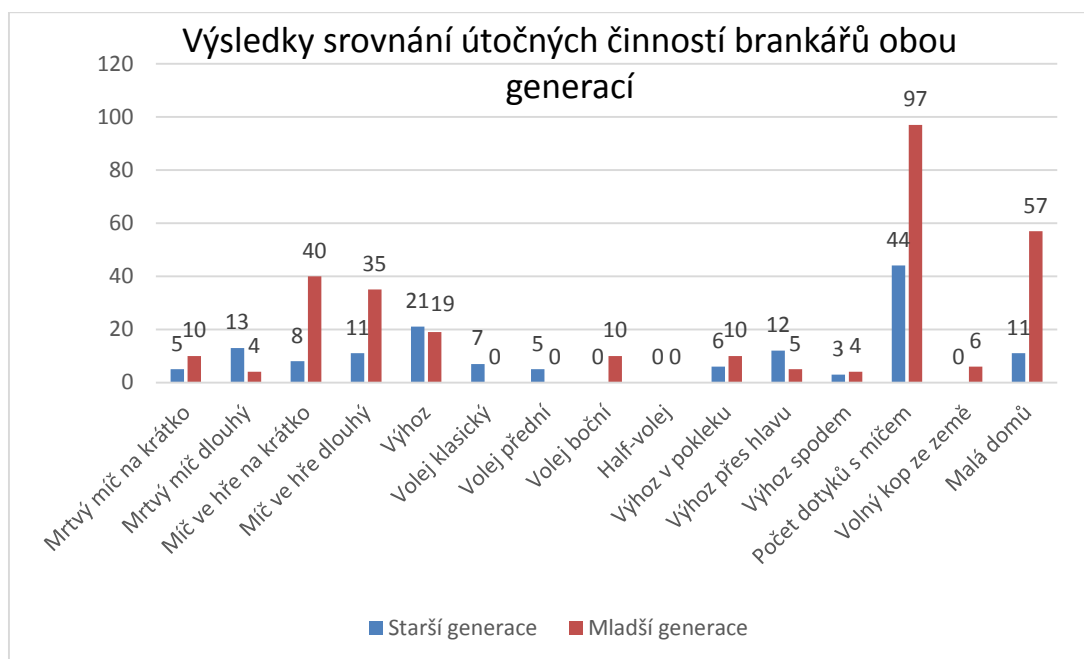
Graf 25 - Analýza výsledků útočných činností brankářů mladší generace

Zdroj: Vlastní šetření

- V grafu č. 2 byla zaznamenávána dvě utkání moderní doby, které jsem sledoval v přímém přenosu. Taktéž se jednalo o přátelské utkání mezi Německem a Anglií po více než 40 letech. V německých barvách nastoupil v bráně Manuel Neuer, jenž je považován za nejlepšího brankáře moderní doby. Za Anglii nastoupil talentovaný Jack Butland, který se ovšem v prvním poločase zranil a nahradil jej Fraser Forster. Druhé utkání jsem vybral z nejslavnější klubové soutěže na světě, kterou je Liga mistrů. Utkání se hrálo minulého roku mezi klubovými velmocemi Bayernem Mnichov a FC Barcelona. Zde jsem opět sledoval za Bayern chytajícího Manuela Neuera a Marca Ter Stegena, který nastoupil za Barcelonu.

Graf 26 - Výsledky srovnání útočných činností brankářů obou generací

Zdroj: Vlastní šetření

Sledováním jsem zjistil mnoho zajímavých poznatků k útočné hře brankáře v minulosti a přítomnosti. Pomocí grafu č. 3 jsem provedl porovnání v útočné hře brankářů obou generací.

Mrtvý míč – jedním z typů rozehrání míče od brankoviště je dlouhý nákop. Ten převažoval u brankářů **starší generace**, na rozdíl od brankářů mladší generace, kteří využívali tohoto typu rozehrání o 31% méně. Naopak brankáři **mladší generace** častěji využívali rozehrání na krátko o 50% více než starší generace, protože moderní fotbal preferuje postupný útok od brankoviště.

Míč ve hře – tj. míč, který neopustil hrací plochu a je na brankáři, jakým typem rozehrání zahájí útok svého týmu. Tento moment nastává nejčastěji po tzv. Malé domů. Brankáři obou generací využívali všechny tři možnosti, avšak zajímavostí tohoto zkoumání je, že brankáři **starší generace** využili přihrávku na krátko pouze ve 20% z celkového počtu přihrávek **mladší generace** a dlouhý nákop pouze v 31% z celkového počtu nákopů mladší generace.

Výhoz – patří k nejpřesnějším a nejrychlejším typům založení útoku brankáře. Z výsledků sledování je patrné, že tento typ založení útoku využívali brankáři obou generací a využívá se i dodnes. Brankáři **starší generace** jej využívali o 10% více než brankáři **mladší generace**.

Typ výkopu – zde je vidět jeden zásadní rozdíl mezi brankáři **starší generace**. Zatímco Croy a Clemence z roku 1974 využívali pouze klasický typ vykopávání, Pumpido se Schumachrem využívali přední volej. Za 10 let můžeme tedy vidět zásadní změnu ve vývoji útočné hry brankáře. Ovšem moderní doba přináší nový typ vykopávání a dle mých výsledků z pozorování je patrné, že brankáři **mladší generace** volí nejčastěji boční typ vykopávání. Po 40 letech tu máme tedy další změnu. Half-volej jsem nezaregistroval ani u jednoho z brankařů.

Typy výhozů – výhoz horem přes hlavu se v této době, ve které chytávala **starší generace**, využíval velice často, jak mi sám potvrdil i pan Viktor. Jelikož byl tento typ nejpřesnějším možným rozehráním, využili ho kromě Pumpida všichni brankáři. Dále se rozhodli alespoň jednou pro výhoz v pokleku kromě Toniho Schumachera. Podobně na tom byla mladší generace, která volila výhozy přes rameno při rychlém založení útoku. Tento typ však využili pouze ze 42% z celkového počtu výhozů starší generace. Mladší generace využívala více výhozů spodem a to o 40% než starší generace.

Počet dotyků s míčem v celém utkání včetně rozehraní míče od brány – u tohoto problému můžeme vidět největší rozdíl mezi brankáři starší a mladší generace. Zatímco brankáři mladší generace nasbírali dohromady 97 doteků s míčem, brankáři starší generace se dohromady dotkli míče pouze 44 krát. To je o 45% dotyků s míčem méně, než je tomu v moderní době.

Malá domů – dle mého názoru velice důležitá činnost ke sledování. Malou domů se rozumí přihrávka brankáři od spoluhráče směrem dozadu, kdy brankář v dnešní době musí ovládat kopací techniku a rozehrát míč nohama na krátko nebo dlouhým nákopem. Velkým rozdílem, který můžeme sledovat je, že brankáři mladší generace dostávají tzv. malé domů o 71% více, než dostávali brankáři starší generace.

7 Diskuze

Hypotéza 1: 80% brankářů ze starší i mladší generace soudí, že brankáři v přítomnosti mají mnohem více úkolů a funkcí než brankáři v minulosti.

Tato hypotéza se na základě dotazníkového šetření a rozhovoru s dvěma brankáři obou generací jednoznačně potvrdila. Důkazem jsou stejné odpovědi všech dotazovaných brankářů obou generací, kteří si jsou vědomi pokroku v moderním fotbale. Z rozhovoru lze zjistit, že odpovědi obou dotazovaných legend se zcela lišili. Zástupce mladší generace odpověděl, že více funkcí pro brankáře se rozšířili zejména se změnou pravidel. Podle Vaniaka musí být brankář komplexní, musí umět hrát nohama a zastávat roli stopera. Naopak Viktor odpověděl, že jejich práce byla především ve vápně, kde brankář řešil pouze obranné činnosti.

Hypotéza 2: 80% brankářů starší generace si myslí, že v minulosti se po brankáři chtěli pouze obranné herní činnosti a 80% brankářů mladší generace soudí, že musí ovládat obranné i útočné herní činnosti.

Hypotéza č. 2 byla také jednoznačně potvrzena. Všichni brankáři starší generace uvedli, že v minulosti měl brankář na starosti především obranné činnosti. To potvrdil v rozhovoru i Viktor, který řekl, že důležité bylo něco chytit a o ostatní se postarají spoluhráči. On měl za úkol stát pouze v brance. Co se týče mladší generace, 100% dotazovaných se shodlo, že brankář v přítomnosti musí ovládat jak obranné, tak i útočné činnosti, což potvrzuje i Vaniak v rozhovoru, kde uvedl, že brankář v moderním fotbale musí být komplexní. Jeho rozšířená úloha je vidět v každém zápase dnešní době. Je daleko více zapojován do hry a jak uvedl v rozhovoru pan Viktor, docenění brankářů stále stoupá.

Hypotéza 3: 70% brankářů starší generace odpoví, že se do zakládání útočných akcí nezapojovali a 90% brankářů mladší generace odpoví, že mají za úkol založení útočné akce.

Výzkumné šetření jednoznačně potvrdilo tuto hypotézu. Zakládání útočných akcí je pro brankáře v moderní době nezbytné. Zjistili jsme, že se v minulosti brankáři do zakládání útočných akcí příliš nezapojovali, pouze sporadicky. Tuto možnost zvolili všichni dotazovaní brankáři starší generace. Naopak mladší generace z praxe může potvrdit, že

jejich hlavním úkolem je založení útočné akce ze země či z ruky. 100% dotazovaných se shodlo na tom, že brankář v moderní době musí tento úkol plnit. Je zřejmé, že tato činnost by měla být brankáři praktikována kvůli zmiňovaným pravidlům a jejich změn, ale také kvůli rychlejší hře a systému mužstva. Hra mužstva se odvíjí od toho, jakým způsobem brankář založí akci.

Hypotéza 4: 70% brankařů starší generace nenacvičovala v minulosti na tréninku zakládání útoku a dále si myslím, že 90% brankařů mladší generace dnes nacvičují v tréninku zakládání útoku.

Můj výzkum potvrdil pravdivost této hypotézy. Všichni až na jednoho brankáře starší generace potvrdilo, že v minulosti brankář nenacvičoval na tréninku zakládání útoku s mužstvem. Dle odpovědi Ivo Viktor nebylo povinností brankáře vykopávat od brány. Trénink je v tomhle ohledu velice důležitý, aby si tým navyknul na brankářovu rozehrávku a praktikoval to pak v samotném utkání. Sehranost a připravenost celého mužstva je klíčem k úspěchu. To je důvod, proč mladší generace brankařů nacvičuje dnes v tréninku zakládání útoku ať už v průpravné hře s mužstvem nebo v hlavní části tréninkové jednotky pro brankáře. Nacvikování zakládání útoku by se dnes měli brankáři věnovat v rámci každého tréninku. Použiju slova Martina Vaniaka, který v rozhovoru uvedl: „...*fotbal se zrychlil, tudíž u brankáře je v tomto ohledu nejdůležitější předvídavost, periferní vidění při zakládání útoku, rychlá rozehrávka, rychlí výhoz, kterým se dá překonat určitý počet hráčů a přejít do rychlého protiútku. Nebo překvapivý moment, kterým dokáže dokonce nahrát i na branku. Důležitá je také komunikace se spoluhráči*“.

Hypotéza 5: Z 70% byl u starší generace brankařů nejčastějším typem zakládání útoku klasický volej spolu s předním výkopem a výhoz horem přes hlavu. U mladší generace odhaduji, že z 70% využívali nejčastěji boční volej a výhoz spodem.

Tato hypotéza nebyla jednoznačně potvrzena. U starší generace brankařů můžeme konstatovat, že prognóza vyšla, protože kromě dvou respondentů zvolili všichni za nejčastější typ rozehrávkou klasický výkop a přední výkop a pět respondentů vybralo také výhoz horem přes hlavu. Dle přepočtů je to 71%. Pozorovací metoda také přinesla zajímavé informace z dob minulých. V zápasech, které jsem sledoval, bylo zřejmé, že brankáři v 60. letech nejprve používali spíše klasický typ vykopávání a postupem času

přešli na přední vykopávání. Výhozy obecně používali více než brankáři v přítomnosti. Je to z důvodu, že brankáři neměli v minulosti tak zvládnutou kopací techniku, aby si mohli dovolit přesně rozehrát nohou. Proto volili spíše výhozy, které byly v té době rychlejší a přesnější.

U mladší generace se hypotéza jednoznačně nepotvrdila. Brankáři zvolili nejčastějším typem vykopávání klasický volej (71%). Domnívám se, že výsledky jsou zkreslené malým počtem odpovídajících respondentů. Pozorovací metoda totiž ukázala, že všichni čtyři pozorovaní brankáři používali při výkopu pouze boční volej, technicky náročnější kop než ostatní kopy. Musíme brát v potaz, že zmiňovaní pozorovaní brankáři jsou profesionálové. Očekával jsem vyšší procento u bočního typu vykopávání, kde možnost zvolilo jen 43% dotazovaných z mladší generace a také vyšší procento u výkopů ze země, které je v dnešním fotbale moderní. Tuto možnost zvolilo 57% brankářů mladší generace.

Hypotéza 6: 70% brankářů starší generace zvolí možnost, že se nezapojovali do útočné fáze mužstva a naopak 70% brankářů mladší generace zvolí všechny tři možnosti, co se týkají založení útoku.

Výzkum ukázal, že tato hypotéza se potvrdila. Starší generace je si vědoma, že v utkáních se nezapojovali do útoku s mužstvem. Rozehrávku nechávali spíše na spoluhráčích. Spoluhráči tolik nevyužívali možnosti „malé domů“, a když už tuto přihrávku směrem dozadu k brankáři využili, pravidla dovozovala uchopit míč do rukou, tudíž tuto možnost využívali týmy pro šetření času, jak potvrdil v rozhovoru pan Viktor. 6 ze 7 brankářů se tedy nezapojovalo do útočné fáze mužstva. U mladší generace se prognóza také naplnila. Kromě dvou respondentů zvolili všichni zbylé tři možnosti a uvědomují tak rozšíření úkolů, které v současném fotbale mají. Úkolem dnešní brankářů je vypomáhat mužstvu při útočné fázi. Zakládají útočné akce, kombinují s obranou na vlastní polovině hřiště. Pokouší se zahájit rychlý protiútok ihned po chycení míče. Vaniak v rozhovoru toto tvrzení potvrdil: „*Od trenéra pak brankář může slyšet, jak by chtěl rozehrávat míč od brány, jestli se založí útok buď nákopem anebo po zemi. To patří k nejdůležitějším pokynům.*“

Hypotéza 7: 90% brankářů obou generací odpoví, že psychika hraje roli z hlediska soustředěnosti, koncentrace a kvalitního provedení založení útoku.

Tato hypotéza se jednoznačně potvrdila. Z výzkumného šetření je patrné, že 100% brankářů obou generací si je vědomo, že psychika hraje při zakládání útoku stejně důležitou roli jako udržet psychickou odolnost po celé utkání. Schopnost se zkoncentrovat a soustředit se na sjednocení mnoha pohybů a činností je pro kvalitní založení útoku velice důležité. Martin Vaniak k tomu dodává: „*Psychika je u brankáře možná tou nejdůležitější složkou vůbec. Brankář se na zápas připravuje vlastně celý týden. Důležité jsou výkony v tréninku a také to, jak odchytal předchozí zápas. Od toho se odvíjí, jak se brankář věří.*“ Pan Ivo Viktor má na toto tvrzení podobný názor: „*Bylo zapotřebí být soustředěný především na zápas. Nejlepším tréninkem psychické odolnosti byl kvalitní trénink. Mě osobně také pomáhal vnitřní monolog.*“

Hypotéza 8: 50% brankářů starší generace použili v utkání rozmezí 0 – 15 doteků s míčem a 70% současných brankářů se míče dotknou 30x – 50x za utkání.

Z mého šetření vyplývá, že tato hypotéza byla potvrzena. 57% brankářů starší generace domnívá, že za utkání se míče dotkli maximálně 15x nohou. Zkoumáme útočné činnosti, takže se šetřilo, kolikrát se brankář za utkání dotkne míče nohou. K potvrzení této hypotézy mě dopomohla i pozorovací metoda, kde žádný ze čtyř pozorovaných brankářů starší generace neměl více než 1 doteků s míčem za zápas. Hypotéza byla potvrzena i u brankářů mladší generace, kde 93% brankářů zvolilo možnost, že se brankář za utkání dotkne míče 30x až 50x za utkání. Očekával jsem vysoká čísla i při pozorování, i když šlo o zkrslující údaje, protože podle vývoje utkání se mění i herní styl mužstva. Pokud je stav mezi oběma týmy nerozhodný, oba brankáři jsou častěji zapojováni do hry. Hra je otevřená. Pokud však jeden z týmu vstřelí branku, druhý tým musí výsledek dohánět, tudíž si s brankářem tolik vypomáhat nebude. I přesto jsem napočítal u nejlepšího brankáře světa dnešní doby Manuela Neuera v mezinárodním zápase 31 doteků s míčem.

8 Závěry

Cílem této práce bylo zmapovat a porovnat útočnou hru fotbalového brankáře v současnosti a v minulosti z pohledu realizace útočných herních činností, zapojení se do útočných herních kombinací i z hlediska sportovního tréninku. Dále jsem porovnával taktiku založení útoku v minulosti a přítomnosti spolu s psychickou odolností brankáře.

1. Jak se změnila úloha brankáře od brankářů chytajících v 60. letech?

Úloha brankáře se měnila postupně. Velkou roli v této změně hrála pravidla. Brankáři se museli přizpůsobovat novému stylu hry a rychle se adaptovat. Brankáři nejprve mohli chytat do rukou přihrávku od spoluhráče (Malá domů) a následně mu míč mohli vrátit. Později nesměli mít míč v držení déle než 4 sekundy. Bylo však dovoleno s míčem driblovat. Pro zrychlení hry se malá domů v 90. letech zrušila a brankáři si museli zvykat na hru nohama. Zde přišel zásadní zlom v útočné hře brankáře, který se musel naučit přesně a konstruktivně rozehrávat a ještě více komunikovat s hráči. Důležité je také správné postavení brankáře, aby bylo možné dotyčnému chytajícímu přihrát. Brankář má za úkol nabíhat si do volných prostorů, kombinovat s mužstvem na vlastní polovině hřiště, postávat na úrovni velkého vápna a být připraven vždy zasáhnout při neočekávané průnikové přihrávce soupeře. S tím souvisí i to, že brankář musí mít v dnešní době kvalitní kopací techniku, aby dokázal zkrotit míč, rozehrát ho a když tomu situace nasvědčuje, tak i obehrát protihráče.

2. Jak se dnes nahlíží na herní činnosti brankáře a jak se nahlíželo tehdy?

V minulosti bylo patrné, že brankář byl v brance od toho, aby něco chytil. Žádné jiné úkoly neměl. Občas se po něm chtělo, aby míč rozehrál. V moderní době se nahlíží na brankáře jako na komplexní hráče. Brankář by měl umět ovládat všechny činnosti, které ovládá hráč v poli. Proto se od nejmladších žákovských kategorií doporučuje, aby měli budoucí brankáři stejnou přípravu jako hráči. Od 10 let by měli začít specializované brankařské tréninky. Do té doby je čas naučit brankáře vše, co je pro dnešní moderní hru brankáře důležité. Ovládat obranné i útočné činnosti.

3. Jak se chovali dříve brankáři při zakládání útočných akcí a jak se chovají dnes?

Starší generace brankářů potvrdila, že před změnou pravidel se po nich nechtělo, aby smysluplně a konstruktivně zakládali útoky svého mužstva. Hra nebyla tak rychlá a přesná jako dnes. Starší generace brankářů se starala pouze o to, aby míč vykopla nebo vyhodila pokud možno tam, kde se nacházel spoluhráč. V moderním fotbale je utkání propojeno s mnoha taktickými pokyny. Brankář musí být schopen zareagovat na situaci, která v zápase nestala. Prohrává jeho tým, musí tedy dokázat zrychlit hru, kvalitně rozehrát či v některých případech i pomoci mužstvu ke vstřelení branky. Pakliže je brankářův tým ve vedení, měl by vycítit, kdy hru zpomalit. Měl by umět přesně rozehrát, aby měl jeho tým míč co nejdéle v moci.

4. Liší se trénink brankáře z hlediska nácviku zakládání útoku v současnosti a minulosti?

Stručně řečeno, trénink brankáře z hlediska zakládání útoku se v moderním fotbale od toho před 50. lety liší, protože brankáři v této době ani individuální tréninky neměli. To se změnilo až kolem 80. a 90. let, kdy se začali objevovat první trenéři brankářů. Na hru nohama a s ní spojené zakládání útoku se však příliš nemyslelo. Dnes se hře nohama, přihrávkám, nákopům, přesnosti výkopů a výhozu věnuje mnohem více času a to brankáři přenesou následně do hry s mužstvem v tréninku a samozřejmě i v samotném utkání.

5. Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti nejčastěji a jaké se používají dnes?

Pro založení útoku je důležité, jaký typ rozehrání brankář zvolí. Starší generace míč rozehrávala především jedním typem. Nejčastěji využívali klasický volej, který je vídán u brankářů dodnes. Je to nejtypičtější způsob vykopávání z ruky. Daleko prospěšnější však bylo rozehrání rukou, čehož si brankáři starší generace byli vědomi, a proto tento způsob velice často používali. Míč vyhazovali nejčastěji spodem. Dnešní brankáři využívají často rozehry ze země. Pokud mají čas a nejsou obtěžováni

protihráči, mohou postupovat do hloubky pole a pokusit se o dlouhý nákop. Ten se dá zpravidla daleko lépe zpracovat, protože míč nemá tak vysokou trajektorii. **Moderním typem kopu dnešních brankářů je boční volej, který ovšem vyžaduje precizní kopací techniku.**

6. Které taktické pokyny vzhledem k zakládání útoku dostávali brankáři v 60. letech a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři?

Taktická připravenost začíná právě u brankářů, kteří dostávají pokyny od trenérů, jakým způsobem by měli rozehrávat míč a v jakých částech hřiště by se měli pohybovat. Starší generace brankářů toto nezažila. **Od trenéra slychávali pokyny, které se týkaly především obranných činností. K nejzákladnějším pokynům, které brankář v dnešní době může od trenéra dostat, patří, jakým způsobem se bude míč rozehrávat od brány (po zemi na krátko či nákopem), zda bude míč směřovat spíše do stran nebo na vytáhlého útočníka ve středu hřiště. Dále by měl brankář plnit roli chytajícího stopera a pomáhat obraně při nakopávaných míčích.** Můžeme tedy potvrdit, že taktické povinnosti brankářů jsou v dnešní době obohaceny.

7. Hraje nějakou roli na hře brankáře při zakládání útoku psychika?

Lze konstatovat, že psychická připravenost brankáře byla a je důležitým faktorem v zápase a může ovlivnit vývoj celého utkání. Pokud je brankář dobře připraven po psychické stránce, věří si podle toho i hráči na hřišti. V obou generacích se brankáři shodli, jak je důležité, aby byl brankář připraven po psychické stránce, vyzářoval sebevědomím a věřil si. Pokud si nevěří, odvíjí se od toho i jeho nepřesná rozehrávka a mužstvo tak přichází o šanci založit rychlí protiútok, který by mohl vést ke vstřelené brance. Proto musí být brankář vždy soustředěný, připravený a sebevědomí k realizování této činnosti.

8. Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání v 60. letech a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale?

Můžeme s jistotou potvrdit, že brankáři se v moderní době daleko častěji potkají s míčem než brankáři starší generace. Jak už bylo řečeno, brankář by měl plnit

v dnešním fotbale roli stopera a být vždy nápomocen spoluhráči v nouzi. Musí tedy ovládat hru nohama a rychle a přesně rozehrát míč. **Brankáři mladší generace nasbírali více dotyků s míčem, protože hráči v moderním fotbale vyprodukovali o 46 přihrávek směrem dozadu (malých domů) více než hráči v minulosti, tudíž můžeme konstatovat, že dnešní brankář je vtažen mnohem častěji do hry, než brankář v minulosti.**

Myslím si, že má bakalářská práce splnila všechny cíle zkoumání a přinesla spoustu zajímavých informací v brankařském vývoji. Práce by mohla posloužit jako pomocná příručka všem trenérům brankářů, kteří by měli zájem vést své svěřence k moderní hře brankáře. Pouze zařazení nových metod do tréninku a jejich následné využití v zápase pomůže v dnešní době brankářům obstát v celé sezóně.

9 Seznam použitých informačních zdrojů

Monotématické zdroje

1. VIKTOR, Ivo. *Mistři robinzonád*. Praha: Olympia, 1988. 184 s. ISBN 27-005-88.
2. VIKTOR, Ivo. *Trénink brankáře*. Vyd. 1. Ilustrace Zdeňka Marvanová. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, 1997. 123 s. ISBN 80-902147-5-4.
3. HARGITAY, György. *Moderní hra brankára*. Bratislava: Šport – slovenské tělovýchovné vydavateľstvo, 1978. 293 s. ISBN 77-012-78
4. VOTÍK, Jaromír. *Fotbalová cvičení a hry*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 126 s. Děti a sport. ISBN 80-247-0925-2.
5. VENCEL, Alexander. *Brankár 2*. Bratislava: Svornosť, a. s., 2011. 153 s. ISBN 978-80-89144-96-9
6. MACHO, Milan. *Nejlepší brankáři světa: historie a současnost zahraničních i domácích fotbalových gólmánů*. Praha: XYZ, 2008. 457 s. ISBN 978-80-7388-089-7.
7. ŽURMAN, Oldřich. *Zlatá kniha kopané*. 2. vyd. Praha: Olympia, 1975. 455 s. ISBN 27-030-75.
8. KUREŠ, Jiří. *Pravidla fotbalu: platná od 1.7.2011*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2011. 147 s. ISBN 978-80-7376-311-4.
9. HRON, J. *Pojetí hry brankáře v současném fotbale*. Brno, 2000. 48 s.
10. VOTÍK, Jaromír. *Trenér fotbalu „B“ UEFA licence*. 2. vyd. Praha: Olympia, 2005. 264 s. ISBN 80-7033-921-7
11. MATOUŠEK, F. a kol. *Základy kopané*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1973. 377 s.

Elektronické zdroje

12. *FIFA Education & Technical Development Department* [online]. Switzerland: RVA Druck und Medien [cit. 2016-04-09].
13. *Isport.blesk.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-evropske-pohary-liga-mistru/200592/proc-padla-barca-messi-nechtel-behat-malem-ho-porazil-i-brankar.html>

14. *Eurofotbal.cz* [online]. [cit. 2015-11-07]. Dostupné z:
<http://www.eurofotbal.cz/hraci/ivo-viktor-41097/>
15. *Www.goalsandwickets.co.uk* [online]. [cit. 2015-11-07].

10 Seznam příloh

10.1 Příloha č. 1 – Dotazník

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herním tréninku.

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herním tréninku.

Dobrý den vážení kolegové,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník je zaslán jak brankářům starší generace, tak i mladším kolegům, kteří působí v moderním fotbale. Otázky jsou pro všechny stejné, jen starší generace brankářů odpovídá na to, jak to bývalo v minulosti (cca. před 60. lety) a mladší generace se vyjadřuje k aktuálním problémům. Mladší generaci se rozumí brankáři do 35 let, i když některé zažili v tomto věku výrazné změny ve hře brankáře.

Děkuji Vám moc za Váš čas a přeji Vám mnoho úspěchů a zdraví!.

1. Jméno, Příjmení

2. Věk

3. Hráčská kariéra (stručně - soutěž, rok, tým)

4. Důvod ukončení činnosti

Stále aktivní

Zranění

Věk

Ztráta motivace

Jiné zájmy

 on-line dotazníky zdarma – www.survio.com

Zdroj: Survio

10.2 Příloha č. 2 - Dotazník

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herní tréninku.

5. Počet tréninků týdně

- 1 - 2x týdně
 3x týdně
 4-5x týdně

6. Počet odchytených zápasů za sezónu

- žádný
 méně než 10
 mezi 10 - 20
 mezi 20 - 30
 více než 30

7. Jak se podle Vás změnila úloha brankáře od brankářů chytajících v 60. letech?

- Nezměnila se, současný brankář má stále stejné úkoly jako ten v minulosti.
 Změnila se, současný brankář má mnohem více úkolů.

8. Jak se dnes nahlíží podle Vás na herní činnosti brankáře a jak se nahlíželo tehdy?

- Brankář v minulosti musel zvládnout pouze obranné činnosti (Vyrážení a chytání míčů, chytání centrů, vybíhání, řízení mužstva)
 Brankář v minulosti musel zvládnout obranné i útočné činnosti (Hra nohou - přihrávka po zemi, vzduchem, zpracování, vedení míče - zakládání útoku - výkopy ze země, z ruky, výhozy,...)
 Brankář v přítomnosti musí zvládnout pouze obranné činnosti (Vyrážení a chytání míčů, chytání centrů, vybíhání, řízení mužstva)
 Brankář v přítomnosti musí zvládnout obranné i útočné činnosti (Hra nohou i hlavou - přihrávka po zemi, vzduchem, zpracování, vedení míče - zakládání útoku - výkopy ze země, z ruky, výhozy,...)

9. Jak se chovali brankáři v minulosti při zakládání útočných akcí a jak se podle Vás chovají dnes?

- Brankáři v minulosti nechávali zakládání útočných akcí spíše na spoluhráčích (trestný kop z vlastní poloviny hřiště, odkop od brány).
 Brankáři v minulosti zakládali útočné akce spíše sami.
 Brankáři v přítomnosti nechávali zakládání útočných akcí spíše na spoluhráčích (trestný kop z vlastní poloviny hřiště, odkop od brány).
 Brankáři v přítomnosti mají za úkol kvalitní založení útoku.

10.3 Příloha č. 3 - Dotazník

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herním tréninku.

10. Liší se trénink brankáře z hlediska nácviku zakládání útoku v současnosti a minulosti?

- Brankář v minulosti nenacvičoval v tréninku zakládání útoku. (Hra nohou - přesnost přihrávek, výkopů, vedení míče, zpracování - výhozy)
- Zakládání útoku se v minulosti u brankáře nacvičovalo.
- Brankář v přítomnosti nenacvičuje v tréninku zakládání útoku. (Hra nohou - přesnost přihrávek, výkopů, vedení míče, zpracování - výhozy)
- Zakládání útoku se v přítomnosti u brankáře nacvičuje.

11. Jaké typy zakládání útoku se používali v minulosti nejčastěji a jaké se používají dnes?

- Brankář nejčastěji využíval/á volný kop ze země.
- Klasický volej (nadhoz jednou rukou nebo oběma)
- Přední volej (čelem k míči, kop je rovný)
- Boční volej (technicky náročný kop, kop z náklonu)
- Přední Half-volej (po lehkém odrazu míče od země)
- Boční Half-volej
- Výhoz v pokleku spodem
- Výhoz horem přes hlavu
- Výhoz spodem v běhu na krátkou vzdálenost

12. Při jakých situacích brankáři nejvíce chybovali a co jim dělá dnes největší problém?

- Hra nohou
- Chytání centrovaných míčů
- Vybíhání za pokutové území
- Odhad, načasování
- Špatné postavení v brankovišti
- Komunikace
- Chytání ze střední vzdálenosti
- Povětrnostní podmínky (vítr, déšť, slunce,...)
- Jiný problém

10.4 Příloha č. 4 - Dotazník

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herní tréninku

13. Které taktické pokyny dostávali brankáři v 60. letech a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři?

- Úkolem brankáře v minulosti bylo stát na brankové čáře a nezapojovat se do útočné fáze mužstva.
- Úkolem brankáře v minulosti bylo vypomáhat obranné řadě při kombinování na vlastní polovině hřiště a při postupném útoku mužstva
- Úkolem brankáře v minulosti byla hra v úrovni velkého vápna a vypomáhat obranné řadě při nakopávaných míčích.
- Úkolem brankáře v minulosti bylo pokusit se o rychlé založení protiútoku.
- Úkolem brankáře v přítomnosti je stát na brankové čáře a nezapojovat se do útočné fáze mužstva.
- Úkolem brankáře v přítomnosti je vypomáhat obranné řadě při kombinování na vlastní polovině hřiště a při postupném útoku mužstva
- Úkolem brankáře v přítomnosti je hra v úrovni velkého vápna a vypomáhat obranné řadě při nakopávaných míčích.
- Úkolem brankáře v přítomnosti je pokus o rychlé založení protiútoku.

14. Liší se podle Vás technika kopů dnešních brankářů při zakládání útočných akcí od brankářů v minulosti?

- Ano
- Ne

15. Hrál/Hraje nějakou roli na hře brankáře při základní útoku psychika?

- Ano (správná koncentrace, rozhodnost, načasování, rychlost, komunikace)
- Ne

10.5 Příloha č. 5 - Dotazník

Porovnání útočné hry fotbalového brankáře v přítomnosti a minulosti z hlediska zakládání útoku a realizace v herním tréninku.

16. Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání v 60. letech a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale? (přibližně, kolik si tak myslíš - počítá si o dotek při odkupu od brány)

- Brankář v minulosti: 0 - 10
- 10 - 15
- 15 - 20
- 20 - 30
- 30 - 40
- 40 - 50
- 50 a více
- Brankář v přítomnosti: 0 - 10
- 10 - 15
- 15 - 20
- 20 - 30
- 30 - 40
- 40 - 50
- 50 a více

17. Byl/Je brankář zapracován s mužstvem do zakládání útoku v tréninku?

- V minulosti brankáři byli zapojováni v tréninku do zakládání útoku (výkopy / výhozy od brány) apod.
- V minulosti brankáři nebyli zapojováni s mužstvem do tréninku zakládání útoku.
- V přítomnosti brankáři jsou zapojováni v tréninku do zakládání útoku (výkopy / výhozy od brány) apod.
- V přítomnosti brankáři nejsou zapojováni s mužstvem do tréninku zakládání útoku.

18. Je technika hry nohama podle Vás lepší v přítomnosti či byla v minulosti?

- Technika u brankářů v přítomnosti ve hře nohama je lepší než v minulosti.
- Technika u brankářů v minulosti ve hře nohama byla lepší než v přítomnosti.

10.6 Příloha č. 6 – Polostrukturovaný rozhovor 1

Rozhovor s Martinem Vaniakem

Martin Vaniak

Datum narození: 4. října 1970 (45 let)

Místo narození: Ústí nad Labem

Výška: 1,9 metrů

Pozice: Fotbalový brankář

Současná pozice: Trenér brankářů Bohemian 1905

Kariéra: Hodonín, Olomouc, Drnovice, Panionios (Řecko), Most, SK Slavia Praha

Reprezentační starty: 7

Zajímavosti: Mistr světa v chytání trestných kopů (2004)¹

Datum rozhovoru: 5. 12. 2015

Místo rozhovoru: Stadión Ďolíček fotbalového klubu Bohemians 1905

Čas rozhovoru: 14:30 – 15:30

Obecné

- 1) Jaká jsou kritéria specializace pro hru brankáře?
 - Úplné začátky jsou od dětství. Základním kritériem je výška. Tu odhadneme už podle rodičů. Trendem jsou vysocí brankáři, aby měl alespoň 190 cm. Od útlého věku by mělo dítě absolvovat hráčskou přípravu a v průběhu té doby, okolo 10 let by se měl začít specializovat na hru brankáře, pokud o to má sám zájem. Základem té specializace je však vysoký brankář.
 - Mají šanci na prosazení i menší brankáři? – Ano, má. Jsou to však výjimky. Většinou to jsou latinsko-americký typy. Rychlý, mrštný. Pokud máme mladého gólmana a chtěl by chytat například soutěž v Anglii, tak ty kritéria jsou někde jindy. Tam by brankář menší postavy nepochodil.

- 2) Jaká je v současnosti úloha brankáře v mužstvu?

¹ Wikipedia [online]. [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Vaniak

- Je to hráč, který by měl být komplexní, umí hrát nohama, má dobrou rozehrávku, čte hru, hraje roli stopera. Tak že ta úloha brankáře se za ta léta hodně rozšířila. Ve svých dobách jsem zažil, že jsem mohl s míčem chodit, plácát si s ním, nahrávat si se spoluhráčem ve vápně a poté si to chytit do náruče a ten průběh budování brankáře byl hodně široký. Pravidla se velice často měnili. Mě je změnili sedmkrát. Musel jsem se učit nové a nové věci a na závěr své kariéry jsem už musel hrát toho stopera, ne tak kvalitně jako ho hrají dnešní brankáři, ale musel jsem se postupně přizpůsobovat.
 - Vy jste byl tedy v tom období, kdy se ta pravidla měnila nejvíce, tak že jste se musel učit stále novým věcem? - Ano, musel jsem se učit chytat všemi způsoby. Byly doby, kdy jsem si mohl chytit přihrávku od spoluhráče do ruky. Pamatujeme 80. léta, kdy se takto často šetřil čas, když jedno z mužstev vedlo. Proto ty změny, aby byla hra zajímavější, rychlejší.
- 3) Jaké všechny dovednosti a schopnosti musí mít dnešní brankář, aby zvládl obstát v těžkých utkáních na té nejvyšší úrovni?
- Musí mít výšku, musí být obratnostně založený, výbornou odrazovou sílu, což je důležité při centrovaných míčích a s tím souvisí i dobrá forma těla. Musí být zpevněný a mít dobře vyvinuté vnitřní svalstvo (to však platí i u hráčů). Hra je čím dál více rychlejší, tvrdší a hráč musí být v soubojích odolný. Kritérium jako je síla, rychlost, obratnost, tak ty už musí mít moderní brankáři.
- 4) Jakou povahu by měl mít brankář? Stručně ho charakterizovat.
- Brankář by měl v brance především působit klidně. Měl by působit tak, aby mužstvo vědělo, že má za zády osobnost. Tolik nezáleží na tom, jestli to bude výbušný cholerik, bude vyřvávat (i když já tyhle typy moc nemusím), většinou nějaká gestikulace a roztěkanost vyvede brankáře z koncentrace. Spíš by to měl být člověk, který svou osobou, svým stylem chytání a přístupem ke hře, dává mužstvu klid. Brankář je spíše introvertem. Hraje svůj vlastní zápas a je takovým korálkem mozaiky toho mužstva. Měl by z něho tedy vyzářovat klid a mužstvo by mu mělo věřit.
- 5) Jak se dnes změnila hra brankáře při zakládání útočných akcí a naopak při obranných povinnostech?
- Co se týče zakládání útočných akcí, fotbal se zrychlil, tudíž pro brankáře je to jasné. Předvídavost, periferní vidění při zakládání útoku, rychlá rozehrávka, rychlí výhoz, kterým se dá překonat určitý val hráčů a přejít do rychlého protiútoku. Nebo překvapivý moment, kterým dokáže dokonce nahrát i na blanku. I třeba nějakým pokynem, voláním. Tohle musejí dnešní brankáři ovládat. A co se týče obranných povinností. U brankáře je dnes moderní, že hraje vysoko. Má hrát za hranicí velkého vápna. Má pomoci obráncům, protože hra je hodně

založena na centrovaných míčích. Tak že dnes už brankáře nepomáhá jen v malém vápně, jak tomu bylo zvykem, ale má dnes pokryté celé vápno. A především je tam od toho, aby něco chytil. Aby chytil své střely, který chytit má. To, co chytne na víc, to dělá toho brankáře lepším.

- 6) Co je v současné době nejdůležitější na hře brankáře?
- Úplně nejdůležitější je podle mého předvídavost. Řeknu to takhle. Když jsem byl mladší, nějaké ty chyby jsem udělal. Čím jsi však starší, tak se těm chybám musíš vyvarovat. Brankářům vždy říkám: „Musíš předvídat, abys zamezil tomu, aby přišla třeba střela. Jestli je to pokynem nebo správným postavením v brankovišti nebo to je vyběhnutím, tak o to má méně práce. Tak že když předvídá, tak má možnost více věcí překazit ještě v zárodku, ať už tou komunikací nebo dobrým vyběhnutím. Ale to brankáři získávají právě zkušenostmi.

Trénink

- 7) Jaké nové tréninkové metody a pomůcky se používají při brankařských trénincích?
- Pomůcek existuje plno. Ale ta role se změnila v dobách, kdy jsem přišel do Olomouce, což bylo v 90. letech. Tam teprve začínali brankařské tréninky v ligových mužstvech. Nebyli trenéři gólmanů, gólmani byli stranou nebo dělali ty stejné věci jako hráči. Až v roce 1991, ještě za federálů, vznikla první brankařská škola, kde jsem se setkal s prvním trenérem brankářů. Změnilo se toho hodně. Hlavně to, že se konečně začalo respektovat, že jsou tam i trenéři brankářů. Dřív se s brankáři moc nepočítalo. Pan Brückner (Karel Brückner, bývalý reprezentační trenér (2001 – 2008) a momentální poradce České fotbalové reprezentace) nikdy nepotřeboval brankáře. V tom se ta doba změnila, že jsou dnes trenéři brankářů u všech mužstev a jsou potřeba. Co se týče tréninků, tak se pracuje hlavně na správném výběru místa v brankovišti, na technice chytání a odrazu při střelách i při centrech. Pomůcek je mraky – používám odrazovou síť na reflex, když však není síť, použijete prkno. V tom jsme my Češi vynalézaví. Pomůžete si čímkoliv, aby ten trénink byl pestrý.
- 8) Jak často by měl být brankařský trénink a jak dlouho by měla trvat jedna TJ?
- Myslím si, že u mládeže by měl být brankařský trénink každý den a minimálně 20 minut. Speciální brankařský trénink je něco jiného. U dospělých ho máme jednou týdně. Ale pokud je trenér u mužstva, tak by měl být pravidelně, alespoň 20 – 30 minut a pak se mohou brankáři připojit k mužstvu. V lize to takhle funguje a tak by to mělo být i u mládeže. Minimálně jednou týdně by měl být speciální trénink trvající alespoň hodinu.

- 9) Co je náplní takové TJ? Co všechno by měl obsahovat trénink brankáře?
- Pokud jsme u toho mužstva a jsme u něho celý týden, tak si můžeme rozvrhnout cyklus tak, že první den v týdnu uděláme trénink zaměřený na posilování a obratnost. Druhý den může být trénink zaměřený na centrované míče. Třetí den připravíme trénink na postřeh, reflexy. Je toho spousta. Pak je také důležité, jaká tréninková náplň je u mužstva. Pokud je hlavní náplní tréninku střelba, pak těch 20 – 30 minut, které mají k dispozici brankáři, budou zaměřeny na to, aby byli připraveni na střelbu. Proto je důležité, aby trenér gólmanů věděl, jaký druh tréninku je na pořadu dne.
- 10) Jaká je délka výkonnostního růstu? Jak dlouho trvá příprava brankáře pro vrcholovou etapu?
- Já si myslím, že je to celý život. Brankář se musí stále zdokonalovat. Já jsem mohl být hotový brankář ve třiceti, a když jsem přišel do Řecka, tak jsem najednou neuměl chytat. To bylo hlavně o psychice. Je to o tom, dokázat se vyrovnat s různými tlaky. Je to především o hlavě. Brankář se nějak vyvíjí a pro mě je důležité, aby gólman dělal chyby. Gólman musí dělat chyby, ale musí se jich příště vyvarovat. Musí se naučit, že když tu chybu vyrobí, tak už jí příště nesmí udělat. Pokud jí udělá, tak jí bude dělat stále. Existují výjimky, kde jsou hotoví brankáři v osmnácti letech, ale brankář se vyvíjí neustále.
- 11) V čem mají současní brankáři nejvíce potíže? Je to hra nohou či odhad vysokých, centrovaných míčů?
- Problém je v tom, že se dnes vynalézají horší a horší podmínky pro gólmany. Tak, aby padalo co nejvíce branek. Jsou rychlejší a lehčí míče především. U nás a podle mého názoru ne jenom u nás je ten největší problém brankařů hra nohou. Není zde kladen tak velký důraz na trénink, jaký by měl být. Málo brankařů umí dobře nohama a je to tím, že se na tom nepracuje už od mládeže. Mladí brankáři by se měli zapojovat do hry s normálními hráči a ne být stranou. Druhý problém, co si já myslím, že je velký problém u dnešních brankařů, je střela ze střední vzdálenosti, což je 16 až 20 metrů. Branky padají především uvnitř velkého a malého vápna, tak že na to jsou brankáři trénováni. Ale nejsou trénováni na střely ze střední vzdálenosti. Je jich minimum, ale je to velký problém. Může vidět trajektorii míče po celou dobu letu, ale míč dokáže v tu nejméně vhodnou dobu zaplavat a ta reakce brankáře je zpomalená. Je to pro ně totiž nezvyk. Byli jsme zvyklí všechno reflexivně vyrážet, chytat v minimální blízkosti brány, ale podle mého názoru dnes hodně gólmanů podcení střelu ze střední vzdálenosti.

Psychika

- 12) Jak nejlépe připravit brankáře na zápas po psychické stránce?

- Psychika je u brankáře možná tou nejdůležitější složkou vůbec. Proto se připravuje na zápas celý týden. V průběhu tréninku, jak chytá míče, jestli s jistotou nebo mu vypadávají. Jak se mu daří ve hře. To jsou takové začátky. Další důležitou věcí je, jak ten brankář chytá předchozí zápasy. Od toho se odvíjí, že si brankář věří, že třeba nepokazil zápas, že si spíše drží výkonnost nahoře a jako trenér ho musíte v tomto stavu udržovat. Pak ale nesmí být brankář zase brankář na moc velké výši, aby nelétal v oblacích, protože je jasné, že poté přijde pád a dostat se zpět je velice obtížné. Ale to získává brankář opět zkušenostmi. S mladým brankářem musíte mluvit, musíte ho na to připravovat a dávat mu najevo, že mu věříte. Musíte ho chystat a to je podle mého názoru největší úloha trenéra brankařů, aby připravili gólmana psychicky na utkání. A pokud přijde problém, tak to s ním řešit. Musíš být takový psycholog.
- Měl by brankář vědět dopředu, že následující utkání chytá? – Ano samozřejmě. To je pro psychiku velice důležité. Brankář musí vědět, že je jednička. Před začátkem sezóny, 10 dní před ligou, se určí brankář, který začne chytat.

13) Jak se může sám brankář nejlépe zkoncentrovat na blížící se utkání?

- Já osobně jsem se díval na videa ze zápasů. Hovořil semnou také často trenér. O tom je to především. O té společné komunikaci.

14) Liší se nějak psychika brankářů od samotných hráčů?

- Samozřejmě. U brankářů hraje 80% psychika. Jeho výkon záleží na tom, jak se cítí, v jakém je rozpoložení. Je to třeba o jedné střele a na ní on musí být připravený. A po psychické stránce je po zápase brankář absolutně vyčerpaný. Fyzické je to náročné celý ten tréninkový týden, ale když přijde zápas, je to obráceně. Hráči jsou abnormálně vytíženi fyzicky a u brankáře hraje největší roli psychika. Hráči jsou v utkání méně nervózní. Hráči se do utkání dostanou rychleji než brankář. Když něco pokazí, mají za sebou ještě spoluhráče. Ale brankář má za sebou pouze síť.

15) Jak velký tlak je před utkáním na brankáře?

- Tlak je na každého hráče stejný. Je daný zápasem a atmosférou, která tam panuje. A ten tlak se odvíjí od té nejmenší soutěže až po tu nejvrcholnější. Je to hlavně o těch divácích. Druhý tlak je od hráčů a od realizačního týmu. Jde o to, jak se s tím brankář vypořádá v hlavě, jak si tyhle věci připouští. Ten talk je vnější. Vnitřní si ho dělá pouze on sám. To záleží na té psychice brankáře, jak se s tím dokáže vyrovnat, když jde do zápasu. Já jsem měl zdravou trému, ale když jsem vkročil na trávník, vše ze mě spadlo.

Taktické

16) Jak se v dnešní době pracuje s brankáři, co se týče výběru nejlepšího místa v brankovišti? Jak je to pro dnešní fotbal důležité?

- Je to velice důležité, protože už jenom správné postavení brankáře zamezuje útočícímu mužstvu výběr. Má to složité v tom, že útočník musí vyřešit situaci během pár vteřin a pokud brankář dobře stojí, má velký problém. Brankář si kryje přední tyč a pro útočníka je to složité střílet na zadní tyč. Co se týče centrovaných míčů, je to hodně o systému, které mužstvo preferuje. Pokud mužstvo hraje systémem, že drží prostor, pak má svůj prostor i brankář a musí se pohybovat po celém vápnu a případně i za ním. Pokud se hraje osobně, že má každý hráč obsazeného svého protihráče, pak je to zase úplně něco jiného a brankář se s tím musí umět vyrovnat. Musí být na tyto možnosti připravený a musí umět předvídat.

17) Jaké taktické pokyny většinou dostávají brankáři od trenéra?

- S brankáři se řeší taktika na ligových úrovních osobně, ale řeší se to i s celým týmem u videa. Tam vidíte hodnocení utkání. Pak je to o tom brankáři, aby ty chyby eliminoval tím, že se těch chyb vyvaruje. Od trenéra pak brankář může slyšet, jak by chtěl rozehrávat míč od brány, jestli se založí útok buď nákopem anebo po zemi. To patří k nejdůležitějším pokynům.

Speciální

18) Jak moc se může lišit technika brankařů v současnosti a jak moc se změnilo chytání na rozdíl od toho před 15 lety? Například srovnání brankařů, které si pamatujete (př. Bartéz vs. Casillas).

- O tom to není. Je to o zemi. Je to o brankařské škole, kterou preferuje ta daná země. Španělsko má například brankáře, který jsou výborní v tom, že umějí ustát souboj se soupeřem jeden na jednoho. Anglie je známá v tom, že umí dobře připravit brankáře na centrované míče. Je to specifické v tom, v jaké zemi ten brankář je a kde vyrůstal. Latinsko-americká škola je také úplně jiná, úplně jiný styl. Je to o tom, aby ten brankář byl vyrovnaný. Moderní trend je ten, že se teď vše vyráží, protože míče jsou rychlejší. Což se teď vrací z těch fotbalových začátků, kdy se taky vyráželo. Pak přišlo mezidobí (90. léta), kdy se míče chytali do rukavic a momentálně se opět vyráží.

19) Který brankář je v současnosti pro Vás nejlepší a proč?

- Pro mě osobně je to německý brankář Manuel Neuer, který je komplexním brankářem. Má výbornou rozehrávku, jeden z mála, který ovládá hru nohama, zdobí ho ta zmiňovaná předvídavost a klid. Ale je to také o tom, že je přizpůsoben hře mužstvu, ve kterém hraje (momentálně Bayern Munchen), je k tomu nucen.

20) Mají brankáři více rituálů než hráči? Popřípadě jaké jste měl vy?

- To záleží na typu hráče. Já jsem si nasazoval levou rukavici první a nešlapal jsem na čáru, když jsem vcházel na hřiště. Ale postupem času se to odbourá a je to lepší,

protože tě to tolik nesvazuje. Pro mě byl rituál, že jsem měl dobrý pocit, že jsem dobře trénoval.

10.7 Příloha č. 7 – Polostrukturovaný rozhovor 2

Rozhovor s Ivem Viktorem

Ivo Viktor

Datum narození: 21. května 1942 (73 let)

Místo narození: Křelov, Protektorát Čechy a Morava

Výška: 1,76m

Pozice: Fotbalový brankář

Současná pozice: Trenér brankářů FK Újezd nad Lesy

Kariéra: TJ Železářny Prostějov, TJ RH Brno, TJ Spartak Brno ZJŠ, AS Dukla Praha

Reprezentační starty: 63

Zajímavosti: Mistr světa z roku 1976 v Jugoslávii a téhož roku zvítězil v anketě o nejlepšího brankáře světa.²

Datum rozhovoru: 9. 3. 2016

Místo rozhovoru: Hřiště FK Újezd nad Lesy

Čas rozhovoru: 17:00 – 18:30h

Obecné

1) Jaká kritéria musela být splňována, aby se dotyčný stal v 60. letech brankářem?

Máme tu několik bodů:

- Především zájem o post, vzhlížet k někomu (u mě to byl Schroff)
- Určité fyzické předpoklady, které ale nebyli tak přísné, co se týká například výšky brankáře. Postava nehrála klíčovou roli, samozřejmě brankář nemohl být úplně malý (střední velikost).
- Aby byli rychlí na krátkou vzdálenost
- Určitá psychická odolnost
- Na rozdíl od přítomnosti nebyly nároky na hráčskou techniku, kdy hráč šel do brány, protože neuměl nohama. Dnes je hra nohama u brankáře klíčovou dovedností.

² Wikipedia [online]. [cit. 2015-12-10]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivo_Viktor

- 2) Jaká bývala úloha/pozice brankáře v mužstvu? Jak se na brankáře nahlíželo?
Mám tu několik poznámek:
- Pozice byla důležitá ale někdy nedocenená. Vyplývalo to z pasivní role, kterou brankář měl. Naše pozice byla většinou v malém vápnu, kde jsme měli za úkol obranné činnosti.
 - **Z útočných činností jsme měli za úkol jen výkop a výhoz.** I odkop od brány někdy rozehrával hráč místo brankáře. V této době to bylo normální.
 - Brankáři neměli takovou klíčovou roli jako dnes.
 - Heslo: Něco zkus chytit a my všechno ostatní uhradíme. Ty jen stůj v brance a chytej.
- 3) Jaké všechny dovednosti a schopnosti musel mít tehdejší brankář?
- Zvládnutá technika chytání (chytání do prstů, vyražení pěstmi, chytání do koše)
 - Zvládnout taktiku – volba optimálního postavení
 - Klíčová role při standardních situacích – zodpovídali za obrannou činnost
 - Dnes je brankář prodlouženou rukou trenéra v obranné fázi – to za nás nebylo
 - Odrazová síla
 - Z útočného hlediska pouze výhoz a výkop z ruky
- 4) Jak se lišila povaha brankáře od toho současného? Jak bychom ho stručně charakterizovali? Byli to spíše introverti, uzavření do sebe či výbušnější typy?
- Řekl bych, že v této oblasti se toho moc nezměnilo. Charakter nehrál takovou roli. Brankář se vybíral spíše podle výkonnosti.
- 5) Jak se chovali brankáři při zakládání útočných akcí?
V útočné činnosti toho moc nebylo:
- Brankáři ani nemuseli provádět kop od branky
 - Pouze výkop nebo výhoz – mou specialitou bylo vyhazování, daleko a přesně. V mé době bylo na koho rozehrát, protože se tolik hráči nevraceli jako dnes. A bylo to pro brankáře se špatnou kopací technikou přesnější typ rozehrávání
 - Brankáři nemohli použít rychlejší typ rozehrávání útoku, protože nebylo na koho rozehrát. Dnes všichni útočí a brání.
 - Byl povolený driblíng ve vápnu – nebylo povoleno mít míč v držení chodit s ním
- 6) Co bylo na hře brankáře nejdůležitější, nejprospěšnější v 60. letech?
- Zvládnutí obranných činností – při standardních situacích
 - útočné činnosti – zvládnutá technika a taktika

Trénink

- 7) Jak se za Vaší doby brankáři trénovali? Existovali trenéři brankařů? Využívali se nějaké pomůcky?
- V 60. letech jsme neměli žádný specialisty na trénink brankařů. V roce 1963 jsme měli na Duklu specialistu na brankařský trénink (jednou týdně). Nebyl v tom však žádný systém jako dnes.
- 8) Jak se na zápas brankáři připravovali? S mužstvem či sami?
- Většinou ano – při nácviku střelby či standardních situacích. Rozcvičení bylo společné s mužstvem.
 - Příprava na zápas byla při závěrečném tréninku společně s mužstvem a modelovala se zde sestava na zápas, tak že brankář mohl vědět, že bude či nebude chytat.
- 9) Pokud měl brankář nějaký trénink ať už individuální nebo společný, co zahrnovala taková brankářská TJ?
- Tady mám pár poznámek:
- Vybrat správný prostor, kvalitní míče (to bylo tehdy umění)
 - Trénink na 60, 70 minut
 - Rozcvičení s míčem, gymnastická příprava
 - Hlavní část: střelba, chytání
 - Závěr: soutěž v penaltách
 - Nácvik útočné fáze vůbec, spíše obranná činnost – občas jsme vyhazovali
- 10) Jaká bývala délka výkonnostního růstu? Jak dlouho trvalo, než se brankář stal hotovým pro vrcholovou etapu?
- Tehdy neexistovalo, že by nastoupil do brány mladý brankář – dnes je to jiné. Brankáři tehdy dozrávali později. Ligu jsem začal chytat až ve 23 letech. Dnes můžeme vidět, že například Čech chytal v 16 letech už v Blšanech. Hlavním důvodem bylo, že brankáři dozrávali později po psychické stránce. Kolem 28 – 30 lety by měl být zdravý brankář připraven nejlépe po té vrcholové stránce.
- 11) V čem mívali brankáři nejvíce potíží? Dnes je největší problém asi hra nohou. Byl to stejný problém tehdejších brankařů?
- Neshodneme se, že to byla hra nohou, protože hru nohou oni nepotřebovali a v zápase nohama nehráli. Tehdy to bylo vybíhání na centry a tento problém můžeme vidět dodnes.
 - Centrované míče tehdy i dnes dělají největší problémy. Tehdy to sice měli brankáři lehčí v tom, že míče nebyli tak střílené, spíše obloučky do vápna.
 - Z obranných činností bylo těžké chytání v pádu, protože měli jednu stranu lepší než druhou.

Psychika

- 12) Jak se nejlépe připravovali brankáři na zápas po psychické stránce?

- Hlavním úkolem bylo využít umění v tréninku i v zápase. Jsou tréninkové typy a zápasové typy. Bylo zapotřebí být soustředěný především na ten zápas.
- Důležité faktory brankáře: soutěživost, vítězný typ
- Nejlepším tréninkem psychické odolnosti byl kvalitní trénink

13) Lišila se nějak psychická připravenost brankářů od samotných hráčů? Jak se to tehdy vnímalo?

Ta se lišila určitě. Psychická zátěž brankáře byla o hodně větší a je i dnes než u hráčů v poli. Důvody:

- Kontakty s míčem. Hráči se mnohem dřív do zápasu dostávají do zápasu.
- Větší možnost napravení chyby u hráčů
- Horší komunikace s hráči
- Zodpovědnost za výsledek
- Zvládnutí obranných a útočných taktických povinností
- A tehdy také nebylo tolik prostoru a času na pořádné rozcvičení před zápasem.

14) Jak velký býval tlak na brankáře před utkáním (na vrcholové úrovni)?

- Velkou roli hrála důležitost zápasu.
- Také forma před zápasem a v tréninku. Když se dařilo, bylo to lepší.
- Důležitá byla jistota, aby brankář věděl dopředu, že je jednička a bude chytat.
- Znalost soupeře nebyla na takové úrovni, věděli jsme jen o těch nejlepších hráčích.

15) Je psychická odolnost brankářů křehčí než psychika hráčů? Jak se dá u brankářů zlepšovat?

- Vnitřní monolog – když vás nikdo nepochválí, tak se pochválit sám
- Jsou zápasy, kdy se hraje většina zápasu na polovině soupeře, ale brankář se stále musí udržovat v psychické odolnosti a musí chytit klíčový zákrok.

Taktické a technické

16) Pracovalo se s brankáři, co se týče stavění se, optimální postavení, výběru nejlepšího místa v pokutovém území? Bylo to pro fotbal v 60. letech důležité a jak se na to nahlíží dnes?

- Tato obranná činnost byla velice důležitá – chytání, vybíhání, pomoc spoluhráčům, základem nedostat gól z poloviny hřiště. Tehdy byla špatná orientace, lajnny nebyli moc dobře vidět. Patří to k umění brankáře. Chytit samostatné nájezdy správným postavením, kdy brankáře míč trefil, ale jen proto, že věděl, kde přesně má stát.

17) Jaké taktické pokyny většinou brankáři dostávali od trenérů, co se týče útočné fáze?

- Videá nebyli. Taktika byla jen den před zápasem. Jako hlavní požadavek byl, abychom se starali o přední tyč. **Co se týče útočné fáze, rozehrával jsem spíše na**

krátko a míč jsem se snažil pro lepší přesnost vyházovat. Zásadou bylo také kvalitní obutí v mé době.

- 18) Liší se technika kopů dnešních brankářů při zakládání útočných akcí od brankářů v minulosti?
- Technika kopů se změnila v tom, že dříve se kopalo spíše předním nártem. Dnes můžeme vidět, že brankáři vykopávají bokem, že se do toho přímo položí.
 - Jinak jsem především vyhazoval a na krátko rozehrával kuželkářským výhozem

Speciální

- 19) Jak si myslíte, že se změnila technika brankářů za posledních 40 – 50 let?
- Tak velkým průlomem byl vznik rukavice pro brankáře.
 - Změnila se technika chytání do prstů
 - Dříve se více vyráželo, bez rukavic pěstmi – poté přišla doba, kdy se míče spíše chytali, nevyráželo se (70 – 90. léta) – dnes se zase spíše vyráží, protože se zlepšuje technologie a dělají se pro brankáře stále složitější podmínky (především rychlejší míče).
- 20) Jak si myslíte, že se změnil přístup k samotným brankářům a jaký přístup byl za vaší éry?
- Zlepšila se to právě v tom, že brankáři jsou daleko více docenění, než tomu bylo dříve. Brankáři jsou dnes klíčové postavy mužstva.
- 21) Kterého brankáře jste ve své době považoval za nejlepšího na světě (kromě sebe), kterého považujete v současné době za nejlepšího na světě a kterého brankáře považujete za nejlepšího v celé historii fotbalu?
- Neuer, Plánička, Schroff, Van der Sar, Čech

10.8 Příloha č. 8 - Pozorování

Pozorování útočných činností brankářů v utkáních z minulosti a přítomnosti

Utkání: Finále MS – Argentina - NSR

Rok: 1986

Brankáři: Toni Schumacher (NSR)

- Mrtvý míč (Jak rozehrával brankář od brankoviště či z místa prohřešku)
 - Přihrávkou na krátko
 - Dlouhým nákopem 1

- Míč ve hře (Jakým způsobem založil útok či protiútok)
 - Kopem na krátko 111
 - Dlouhým nákopem 1
 - Výhozem 1111

- Volej (Jakým typem kopu brankář vykopával v zápase nejčastěji)
 - Klasický 1
 - Přední
 - Boční
 - Half-volej

- Výhozy (Jakým typem výhozu brankář zakládá útok)
 - Výhoz v pokleku
 - Výhoz horem přes hlavu 11
 - Výhoz spodem v běhu 11

- Počet dotyků s míčem v celém utkání včetně rozehrávání míče od brány
11 111111

- Volný kop ze země (Kolikrát za zápas si brankář spustil míč k nohám a rozehrál akci ze země) 1

- Malá domů (Kolikrát dostane brankář přihrávku od spoluhráčů směrem dozadu)
1

Zdroj: Vlastní šetření

11 Seznam obrázků

Obrázek 1 John Robinson.....	12
Obrázek 2 Fotbalová brána.....	14
Obrázek 3 - Přední volej.....	31
Obrázek 4 - Boční volej.....	31
Obrázek 5 - Přední Half-volej	32
Obrázek 6 - Výhoz v pokleku spodem (Rolling the ball out).....	34
Obrázek 7 - Výhoz horem přes hlavu (Overarm throw).....	35

12 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Mladší generace	39
Tabulka 2 - Starší generace	40

13 Seznam grafů

Graf 1 - Věková kategorie	42
Graf 2 - Hráčská kariéra	43
Graf 3 - Důvody ukončení činnosti / Graf 4 - Aktivní brankáři obou generací	44
Graf 5 - Počet tréninků týdně	45
Graf 6 - Počet odchytených zápasů	45
Graf 7 - Jak se podle Vás změnila úloha brankáře od brankařů chytajících v 60. letech? ..	46
Graf 8 - Jak se dnes nahlíží podle vás na herní činnosti brankáře a jak se nahlíželo tehdy?	47
Graf 9 - Jak se chovali v minulosti brankáři při zakládání útočných akcí a jak se chovají dnes?.....	47
Graf 10 - Liší se trénink brankáře z hlediska nácviku zakládání útoku v současnosti a minulosti?	48
Graf 11 - Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti a jaké se používají dnes? A) Starší generace.....	49

Graf 12 - Jaké typy zakládání útoku se používaly v minulosti a jaké se používají dnes? B) Mladší generace.....	50
Graf 13 - Při jakých situacích brankáři nejvíce chybovali a co dělá brankářům dnes největší problém? A) Starší generace.....	51
Graf 14 - Při jakých situacích brankáři nejvíce chybovali a co dělá brankářům dnes největší problém? B) Mladší generace.....	52
Graf 15 - Které taktické pokyny dostávali brankáři před 50. lety a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři? A) Starší generace	53
Graf 16 - Které taktické pokyny dostávali brankáři před 50. lety a jakou taktiku musí plnit dnešní brankáři? B) Mladší generace	54
Graf 17 - Liší se podle vás technika kopů dnešních brankářů při zakládání útočných akcí od brankářů v minulosti?	55
Graf 18 - Hrál/hraje nějakou roli na hře brankáře při zakládání útoku psychika?.....	55
Graf 19 - Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání před 50. lety a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale? A) Starší generace.....	56
Graf 20 - Jaký počet dotyků s míčem měl brankář při utkání před 50. lety a kolikrát se za zápas dotkne míče brankář v moderním fotbale? B) Mladší generace.....	57
Graf 21 - Byl/je brankář zapracován s mužstvem do zakládání útoku v tréninku? A) Starší generace	57
Graf 22 - Byl/je brankář zapracován s mužstvem do zakládání útoku v tréninku? B) Mladší generace	58
Graf 23 - Je podle vás technika hry nohama brankářů lepší v přítomnosti, než byl v minulosti?	59
Graf 24 - Analýza výsledků útočných činností brankářů starší generace.....	64
Graf 25 - Analýza výsledků útočných činností brankářů mladší generace	65
Graf 26 - Výsledky srovnání útočných činností brankářů obou generací	66

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Bakalářská práce

Název závěrečné práce: Útočná hra brankáře v současnosti a minulosti

Autor práce: Daniel Hlubuček

Jsem si vědom, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl jsem seznámen se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....

podpis